

RI WUJ XTZ'IB'AX CHKECH RI E'AJROMANO

Keb' oxib' tzij puwi' ri wuj xtaq chkech ri Eajromano

Ri uk'utunik ri wuj xtaq chkech ri e'ajgalata e ri wuj xtaq chkech ri e'ajromano are ri uq'axexik ri ukojonik jun ajjudi'o pa ri kojonik che uterne'xik ri Jesus Kristo. Ri wuj xutaq ri Pab'lo chkech ri e'ajgalata xas xelik pa ri ranima'. Ri wuj xutaq chkech ri e'ajroma, are sib'alaj xucomaj, xunuk' chi na ri uk'utunik.

Ri wuj xutaq chkech ri e'ajgalata e ri wuj xutaq chkech ri e'ajroma are kuk'ut ri Kristo che usuk'il ri Dyos, we suk'il ri' are nim chi na chuwach ri kisuk'il ri winaq che are kakaj ri suk'il ruk' ri kichuq'ab'.

Pa ri Galasia, ek'o nik'aj e'ajjudi'o che kakib'ij chkech ri e'ajkristo che rajawaxik chkech ri e'are' kakipus ri uwi' ri kikowil. Ri Pab'lo kub'ij che kakita ri e'ajudi'o ri', xuwi taqal wa' chkech ri e'ojer uwachulew. K'atek'ut pa ri uk'astajib'al ri Kristo k'o na ri' jun K'ak' Uwachlew. Ri winaq rumal ri ukojonik kuch'ak na ri ukolotajem. Ri kakiterne'b'ej ri Jesus kristo e ri e'ajjudi'o xas ejunam, k'atek'ut, kamik ri' xaq ejujun e'ajudi'io kak'ik'ex ri kik'aslemal chrech ri Jesus Kristo. Chiwila' 1,16-17: *"16 rumal rech che ri in man kink'ix ta chrech ri Utzalaj Tzij: ri are' jun uchuq'ab' ri Dyos arech kekoltajik na konojel ri winaq che kekojon chrech ri are', nab'e ri ajjudi'o e pa uk'ab' ri ajgri'ego. 17 rumal rech che pa ri are' kak'uttajik ri usuk'il ri Dyos qas pa ri kojonik chi k'ate' pa ri kojonik chik jeri' jacha tz'ib'atalik: Ri suk'alaj winaq k'o ri uk'aslemal pa ri kojonik."*

Pa ri kapitulo 1-3 ri Pab'lo are kuk'utu che konojel winaq chi man eajjudi'o taj on e'ejjudi'o ne', konojel xas junam e'ajmakib', k'atek'ut kekoltajik pa ri Kristo. Chiwila' 3,23-24: *"23 Konojel xemakunik e man k'o ta ri uq'ijil ri Dyos kuk'— 24 k'atek'uri', ri e'are' k'ori suk'il kuk' rumal rech che xya'taj chkech ri usipanik rumal rech ri kolotajem che xpe ruk' ri Kristo Jesus."*

Pa ri kapitulo 4 are kuk'utu jeri' jacha jun no'jib'al ri ukojonik ri Ab'raham.

Pa ri kapitulo 5-8 kub'ij ri Pab'lo, che ri makaj xpe chuwachulew xas rumal ri Adam, e ri Pixab' are kuk'utu we makaj ri'. Jachin kakojon chrech ri Kristo xas kakoltaj na ri' rumal rech che ri Dyos xuya' ri uk'ojol arech kutoq'ob'isaj ri qawach. Chiwila' 8,32: *"Ri are', che man xutas ta ri Uk'ojol chuwach ri k'ax xane xuya ri are' pa ri k'ax rech utzil chqech nimalaj qonojel, ¿la man kuya ta k'u ri' ronojel toq'ob' chqech ri uj?"*

Pa ri kapitulo 9-11 ri Pab'lo are krilo ri ub'antajik ri uk'aslemal ri Israel. We ri Israel man uya'om ta ri ukojonik chrij ri Kristo, ek'o keb' oxib' ri' che kekojon chrech ri are' e chkixo'l ri e'are' k'o ri Pab'lo. Chiwila' 11,5 *"...xoquje' kamik ri' ekanajinaq kanoq keb' oxib' che e'usik'im rumal ri usipanik."* K'atek'uri', we ri Israel jun kowlaj kanima' k'olik, wa weri' rajawaxik wa' arech ri man ri e'ajjudi'o taj keok pa ri kojonik. Chiwila' 11,25-27: *"25 E'achalaxik, rumal rech che ri in man kinwaj taj che ri ix mata iweta'm we awatalik taq jastaq ri', rumal rech che ri in kinxi'b'ij wib' chiwech we ri ix nimalaj kiwil iwib' pa ri ino'jib'al: jun ujuq'at chkech ri Israel k'o jun kowlaj kanima' ri', chi k'ate' na*

arechi' konojel ri man e'ajjudi'o taj ke'ok na 26 k'atek'uri', konojel ri' ri Israel kekoltaj na ri' jacha ri tz'ib'atalik: Chi pa ri Si'on kpe na wi ri' ri ajkirinel, kuk'yaq na ub'i ri' ri man kojoniq taj, pa ri unik'ajal k'o wi ri Jakob'. 27 E are wa' weri' ri chapb'alq'ab' wech ri in kuk' ri e'are', aretaq chi' kink'yaq na b'i ri kimak."

Pa ri kapitulo 12-16, k'o chi na keb' oxib' tzij, che kacha'w puwi' ri q'ijlanik pa ri Uxlab'xel, ri loq'oq'eb'al k'u'x chkech konojel winaq, xoquje' ri loq'oq'eb'al chkech ri ek'ulel (12,14-21) e chkech ri "winaq che etuqa'r pa ri kikojonik" (14,1-15,7ss) e ri nimanik chkech ri k'o ri keqe'le'm (13,1-7).

Pa ri kapitulo 16 k'o nik'aj taq malyoxinik, keb' oxib' rutzil wachaj e keb' oxib' pixab'.

RI WUJ XTZ'IB'AX CHKECH RI E'AJROMANO

Ri ix, che xixusik'ij ri Jesus Kristo

¹Ri Pab'lo, ri upataninel ri Kristo Jesus, apostol rumal rech che xsik'ixik, in cha'talik arech ri in kinb'ij ri utzalaj utzij ri Dyos, ²che pa ojer tzij, xunab'isaj ub'ixik kumal ri e'q'axal utzij ri Dyos pa ri Tyoxlaj taq Tzij, ³puwi' ri uk'ojol, che rija'lil ri David xas rumal ub'aqil winaq ⁴xokisaxik Uk'ojol ri Dyos ruk' ri uchoq'ab' ri tyoxlaj Uxlab'axel, rumal rech ri uk'astajib'al chkixo'l ri ekaminaqib' ri Jesus Kristo Qajawxel ⁵rumal rech ri are' che xqak'am ri uj ri qasipanik e ri qachak, arech ri uj kqab'ij, ri uq'ijilaxik ri ub'i, ri nimanik chech ri kojoniq chkixo'l ri jetaq amaq' che man k'o ta ri kikojonik kuk', ⁶k'atek'uri' ri ix, chkixo'l ri e'are', ri Jesus Kristo xixusik'ij ri ix, ⁷chiwech iwonojel ri ix, ri ix loq'alaj taq rech ri Dyos pa ri Roma, chiwech ri ix, che ix tyoxlaj taq winaq rumal rech che xixsik'ixik; chiwech b'a' ri ix ri nimalaj ub'antajik usipanik ri Dyos e ri nimalaj utzil, rumal ri Dyos ri Qatatzel e rumal ri Ajawxel Jesus Kristo.

Kinmaltyoxij chrech ri Nudyos

⁸K'atek'uri', ri in are nab'e kinmaltyoxij chrech ri Nudyos rumal ri Jesukristo, rumal rech che pa ronojel ri uwachulew kq'ijilaxik ri ikojonik. ⁹Rumal rech che ri Dyos, ri in kinya jun tab'al toq'ob' chech ri Are' pa ri uxlab'al aretaq chi' kinya ub'ixik ri utzalaj utzij ri Uk'ojol; ri are', utz krilo, che ri in ronojel q'ij kinch'aw piwi' ri ix, ¹⁰k'atek'uri', pa ronojel q'ij kinta' pa ri nuch'awem ruk' ri Dyos, arech pa jun q'ij, we ri Dyos kraj, che ri in kinb'e iwuk'. ¹¹Rumal rech che sib'alaj kwaj kinwil iwach, arech ri in kinya chiwech jujun taq jastaq rech ri uxlab'al, arech ri ix kk'o'ji' ichuq'ab', ¹²on che kk'o'ji' ri utzil chixo'l, arech junam ri qakojonik, junam ri iwech ix ruk' ri wech in. ¹³E'achalaxik, ri in man kinwaj taj che ri ix man iweta'm taj, che ri in, sib'alaj nuchoman chik, che ri in kinb'e na ri' pa ri itinimit -k'atek'ut, man inkowininaq taj k'ate' we q'ij ri' - arech ri in kink'ama' chixo'l jujun taq wachinik jeri' jacha nub'anom chik chkixo'l ri enik'aj chik che man e'ajjudi'o taj. ¹⁴Rajawaxik, che ri in, in ajgri'ego kuk' ri e'ajgri'ego in jeri' kuk' ri e'are' che ri man kech'aw ta pa ri gri'ego, in jeri' kuk' ri enim taq ketamb'al winaq, in jeri' kuk' ri e'are' ri man k'o ta kino'j: ¹⁵rumal k'u wa' weri', ri in sib'alaj kinwaj kink'am b'i ri Utzalaj Tzij chiwech ri ix, che ix ajromanos.

Kuk'ut rib' ri usuk'il ri Dyos

¹⁶Rumal rech che ri in man kink'ix ta chrech ri Utzalaj Tzij: ri are' jun uchuq'ab' ri Dyos arech kekoltajik na konojel ri winaq che kekojon chrech ri are', nab'e ri ajjudi'o, e pa uk'ab' ri ajgri'ego. ¹⁷Rumal rech che pa ri are' kk'uttajik ri usuk'il ri Dyos qas pa ri kojoniq chi k'ate' pa ri kojoniq chik¹¹:jeri' jacha tz'ib'atalik: Ri suk'alaj winaq k'o ri uk'aslemal pa ri kojoniq.

B'antajinaq chi ri royowal ri Dyos

¹⁸Rumal rech che ri royowal ri Dyos kuk'ut rib' chi pa ri nimalaj kaj, puwi' ronojel ri man suk' taj e puwi' ri man saq ta chkech ri winaq, ri e'are' che kkitz'apij ri saqalajtzij pa ri man suk'il taj; ¹⁹rumal rech, che ri utzalaj jastaq uwach che loq' keta'maxik puwi' ri Dyos: ri Dyos uk'utum chi wa' weri' chkiwach. ²⁰Ri jastaq che man kekowin taj kkilo xas aretaq chi' xb'an ri uwachulew, ri no'jib'al kkowinik kril weri' rumal taq uchak ri Dyos, kril ri junalik uchoq'ab' e kril ri tyoxlaj ub'antajik, e rumal k'u wa' weri' man kkuytaj ta ri kimak; ²¹rumal rech che keta'mam uwach ri Dyos e man xkiya ta chrech ri are', che je' jas jun Dyos, ri uq'ijil e ri malyoxinik, k'atek'ut ri e'are' xkisach ri kino'jib'al pa ri kichomab'al e xkisach ri uno'j kanima' pa ri q'equ'mal; ²²rumal rech che ri e'are' are xkaj ri no'jib'al, ri e'are' xech'ujarik, ²³k'atek'uri', xkik'ex ri uq'ijil ri Dyos che man kq'iy taj, ruk' jun wachib'al, jun wachib'al che rech ri winaq che kq'iyik, kech taq chikop aj uwokaj, kech taq chikop kijeb' kaqan, che kech taq kumatz.

²⁴K'atek'uri', ri Dyos uya'om chkech ri e'are' jeri' jacha xkaj pa ri kanima', ri tz'ajtajinaq taq k'olib'al, jawi' ri e'are' ketzelaj ri kib'aqil; ²⁵ri e'are' xkik'ex ri saqalaj utzij ri Dyos ruk' ri man saqalajtzij taj, nim xkil wi jetaq wachib'al chuwach ri Are' che xub'an ri uwachulew; chrech ri are' ri tewchi'nik chub'eq'ij chub'esaj, Amen.

²⁶K'atek'uri' ri Dyos xe'uya kan ri e'are' pa ri itzel taq kirayib'al: ri kixoqilal xkik'ex ri kib'anik ruk' ri jastaq che man k'o ta ub'e'al ub'anik; ²⁷k'atek'uri', xoquje' ri achijab', xekiya kan ri ixoqib' e xkirayij kiwach chkib'il taq kib', xkib'an ri itzel chi jun achi ruk' jun chik achi e xkik'am pa ri kib'aqil ri utojb'alil ri itzel taq kib'e xkuk'aj.

²⁸K'atek'uri', rumal rech che man xkichomaj ta utz uk'olik ri qas uno'jib'al ri Dyos, ri Dyos xe'uya kan ri e'are' pa ri kuxlab'al che man k'o ta retamab'al, arech ri e'are' kkib'an ri jastaq che man utz taj: ²⁹enojinaq chrech ri man suk'il taj chrech ri itzel, are kkaj ri pwaq, k'o keb' kanima'; kkaj ri kijastaq ri enik'aj chik, ri e'are' ekamisanel, ri e'are' kkib'an ri ch'o'j; kkib'an ri itzel, kkib'an ri itzel jastaq, kkib'ij ri itzel taq tzij pakiwi' ri enik'aj chik, ³⁰kkil ri retzalal ri jun chik, e'uk'ulel ri Dyos, kketzelaj uwach ri winaq, kkinimarisaj kib', kkib'ij sib'alaj taq tzij, keno'jinik pa ri itzel, man kekinimaj ta ri ekinan kitat, ³¹man k'o ta kino'j, man kkib'an ta ri jastaq che xkib'ij, ma k'o ta kanima', ma kkik'aslemaj ta ri Dyos; ³²k'atek'uri', ri e'are' utz reta'maxik kumal ri q'atojtzij rech ri Dyos, che kub'ij, che weri' taqal ri kamikal chrij e ri e'are' man xuwi' taj kkib'an weri', xane xoquje' utz ke'kil wi ri keb'anow weri'.

Xoquje' ri e'ajjudi'o

²¹K'atek'uri', ri at man k'o ta sachb'al amak, ri at che kab'an q'atojtzij puwi' jun chik. Rumal rech che aretaq chi' kab'an q'atojtzij puwi' jun chik, xas kab'an q'atojtzij paw' ri at: rumal rech che ri at, xoquje' kab'an atb'anal rech ri at, ri kab'an q'atojtzij puwi', ²k'atek'uri', ri uj qeta'm che ri uq'atb'altzij ri Dyos qas kpe na ri' pakiwi' ri keb'anow weri'. ³K'atek'uri', ri at che kab'an ri q'atojtzij pakiwi' ri winaq, ri e'are' che kkib'an weri' e xoquje' che ri at kab'an weri', ¿la kachomaj che katanimaj na chuwach ri uq'atb'altzij ri Dyos? ⁴On ¿Kawetzelay uwach ri unimal, ri utzil, ri unimal ukoch'onik e man kawil taj che ri ru- tzilal ri Dyos kuta chawech arech ri at kak'ex ak'ux? ⁵Rumal rech che ri at man kata ta weri', ri at k'o jun itzel awanima', ri at kakoj paw' sib'alaj oyowal, pa ri q'ij rech ri oyowal jawi' kk'uttaj na ri' ri suk' uq'atb'altzij ri Dyos, ⁶ri are' kuya na ri' chkech konojel winaq jeri' jacha ri uchak; ⁷chkech ri winaq che ronojel q'ij, pa ri utzil kkitzujukuj ri uq'ijil, kuya ri' chkech nim kiq'ij, ri jastaq che man kq'iy taj: ri junalikalaj k'aslemal; ⁸chkech ri enik'aj chik, che ri e'itzel taq uxlab'axel, ri man keniman ta che ri saqalaj tzij e che are

keniman che ri man suk'il taj: are kya na ri' ri oyowal e ri nimalaj sachb'al k'u'x chkech. ⁹Ri k'ax e ri mayowik kya'taj na chkech konojel ri kuxlab'al ri winaq che kb'an ri itzel, nab'e kya'taj chrech ri ajjudi'o e pa ri ukab' kya'taj chrech ri ajgri'ego; ¹⁰k'atek'uri' nimalaj q'ijil, nimalaj b'antajik e ri nimalaj utzil kya chech ronojel winaq che kub'an ri utzil, nab'e kya na chech ri ajjudi'o e pa ri ukab' chech ri ajgri'ego; ¹¹rumal rech che ri Dyos man are ta kril ri ub'antajik upalaj ri winaq.

Ri mak e ri Pixab'

¹²Rumal rech che ri winaq che kmakunik e man k'o ta ri Pixab' ruk', xoquje' aretaq chi' kkamik, man k'o ta ri' ri Pixab' ruk'; k'atek'uri', ronojel ri winaq che kmakun chuxe' ri Pixab', rumal ri Pixab' ri' kb'an na q'atb'altzij puwi'; ¹³rumal rech che man e'are ta ri winaq ri ketow ri Pixab' che esuk' chuwach ri Dyos, e'are ri' ri winaq che kkib'an ri Pixab', e'are esuk' ri'. ¹⁴Rumal rech che aretaq chi' man k'o ta ri qakojonik kuk' ri winaq, man k'o ta ri' ri Pixab' kuk', k'atek'ut kkib'an ri kuta ri Pixab' chi rumal ri kib'antajik; we ewinaq ri', che man k'o ta ri Pixab' kuk', xas kkik'aslemaj wi ri Pixab'; ¹⁵kkik'utu ri saqalaj utzij we Pixab' ri' che tz'ib'atalik pa ri kanima', kuk'ut weri' ri kichomanik, ri q'atb'altzij kkib'an puwi' ri itzel e puwi' ri utzil chkib'il taq kib' ... ¹⁶weri' kb'antajik pa ri q'ij aretaq chi' ri Dyos kub'an na ri' uq'atb'altzij puwi' ri awatalik taq kichomanik ri winaq, pa ri Utzalaj Nu-tzij rumal ri Jesus Kristo.

Ri uch'a'ik chrech ri jun winaq ajjudi'o che man kuterne'b'ej ta ri Pixab'

¹⁷K'atek'ut, we ri at, che kab'ij awib' at ajjudi'o, che kakoj ri Pixab', che nim aq'ijil kawil pa ri Dyos ¹⁸ri at che aweta'm ri urayib'al ri are', che kawil ri utzil kuk'ut ri Pixab', ¹⁹k'atek'uri', ri at che kab'ij che at k'amalb'e chkech ri emoy taq winaq, che at chäj chkech ri keb'e pa ri q'equ'm, ²⁰che at ajtij chkech ri man k'o ta kino'j, che at ajtij chkech ri man k'o ta keta'mb'al, rumal rech che chawach ri at, pa ri Pixab' k'o wi ri uwachb'al ri no'jib'al e ri saqalajtzij, ²¹k'atek'uri', ri at che kak'ut weri' chuwach jun chik, man kak'ut ta weri' chawach ri at! Kab'ij: ¡Mawelaq'aj jun jas uwach!, je ri at katelaq'anik! ²²Ri at kab'ij: ¡matmakunik ruk' achi, ruk' ixoq!, je ri at kab'an ri makunik ruk' achi, ruk' ixoq! Ri at kawetzelay kiwach ri man tzij taj edyos k'atek'uri' ke'atzukuj pa taq ri kik'olb'al ri man k'o kikojonik kuk' ²³Ri at che k'o ri aq'ijil pa ri Pixab', aretaq chi' kab'an ri itzel chuwach we Pixab' ri', tajin kawetzelay uwach ri Dyos, ²⁴rumal rech che kub'ij pa ri Tz'ib'atalik: rumal ri kib'an ix, kyoq' ruk' itzel taq tzij ri ub'i' ri Dyos chkixo'l ri man junam ta qakojonik kuk'.

²⁵Utz chawech ri upusik uwi' akowil we ri at kab'an ri Pixab'; k'atek'ut, we ri at kab'an ri itzel chuwach ri Pixab' ruk' ri upusik uwi' akowil, junam ri' che ri at mam q'atom ta uwi' akowil. ²⁶K'atek'uri', ri jun che man q'atom ta uwi' ukowil, k'atekut kuk'ol ri Pixab', junam na k'uri' che q'atom uwi' ukowil ²⁷Jachin ri man q'atom ta uwi' ukowil e kuk'aslemaj ri Pixab', kub'an na q'atojtzij ri' paw'i ri at, ri at che ruk' ri Tzij e ruk' ri q'atom uwi' kowilal kaxalq'atij uwi' ri Pixab'. ²⁸Rumal rech che ri ajjudi'o ub'antajik ri winaq, man chrii ta k'o wi e ri uq'atik uwi' kowilal man pa ri b'aqilal taj k'o wi' ²⁹ri qastzij ajjudi'o jun, pa ri uj k'o wi e ri upusik uwi' ri kowilal, pa ri qanima' k'o wi, jeri' jacha ri kub'ij ri uxlab'al e man jeri' taj jacha kub'ij ri tz'ib'atalik: ri are', man kpe ta uq'ijil ri' kuk' ri winaq, xane kpetik ri uq'ijil ruk' ri Dyos.

Ri utzij ri Dyos

3¹¿Jachike k'ut ri rutzil ri jun ajjudi'o? ¿Jachike k'ut ri rutzil ri uq'atom uwi' ri ukowil? 2^{Wa'}weri' nimalaj ub'antajik pa ronojel jastaq. Chkech ri e'are', are nab'e xuya ri Utzij ri Dyos. 3^{We ek'o} jujun chkech che xkik'ex ri kitzij, weri' ¿la kuchup k'u wa' ri xuya utzij ri Dyos chrech? 4^{Man je taj ri'} rajawaxik che saqalaj utzij ri Dyos e konojel ri winaq man saqalaj kitzij taj, jacha ri kub'ij ri Tzij: «Arech ri at, at suk' pa ri atzij e arech katch'akanik pa ri q'atb'altzij». 5^{K'atekut,} ri man qasuk'il ta ri uj are kuk'ut ri usuk'il ri Dyos, ¿jas k'u kqab'ij chi na ri'? ¿La man suk' ta ri' ri Dyos aretaq chi' kujuch'ay ruk' ri royowal? Ri in kinch'awik jacha jun winaq. 6^{Man je' ta ri'!} Rumal rech che ¿jas ub'anik ri' ri uq'atb'altzij kub'an na ri Dyos puwi' ri uwachulew? 7^{K'atek'ut,} we ri jo's nutzij ri' xuk'ut ri saqalaj utzij ri Dyos, rech ri uq'ijil, ¿jas k'uche, che ri in kq'atex tzij panuwi' che ri in, in jun ajmakunel? 8^{On,} je' jas retzalal ub'ixik kkib'ij enik'aj. ¿La rajawaxik che ri uj are kqab'an ri itzel, arech kpe ri utzil? taqal chkij ri kiq'atb'altzij.

Ri e'ajjudeyi'o e ri e'ajgri'ego konojel ek'o chuxe' ri makaj

9^{K'atek'uri'} ¿jas k'u keqak'isb'ej? ¿La kujch'akan ri'? Man je taj. Rumal rech che qak'utum che ri e'ajjudeyi'o e ri e'ajgri'ego, qonojel uj k'o chuxe' ri mak, 10^{je'} jas ri tz'ib'atalik:

Man k'o ta jun che suk',

11^{man k'o ta jun che utz kchomanik,}
man k'o ta jun che kutzukuj ri Dyos.

12^{Konojel kkisach kib',}

konojel kkib'an ri itzel;
man k'o ta jun che kub'an ri utzil,
jayi', man k'o ta jun.

13^{Ri upakiqul jun nimalaj muqub'al}
ri kaq' kub'an ri jo's taq tzij.

Uk'a'il kumatz' ri k'o chuxe' ri upakichi',

14^{ri itzel taq tzij e ri ch'am taq}
jastaq uwach, kunojisaj ri kichi'.

15^{Chi utz wi taq ri kaqan}
che uq'ejik ri kik'el;

16^{kamikal e meb'a'il k'o pa ri kib'e.}

17^{Man keta'm ta ri ub'e ri nimalaj utzil,}

18^{ri kiwoq'och man nim ta kil wi ri Dyos.}

19^{K'atek'uri',} ri uj qeta'm ronojel ri utzij ri Pixab', weri', kub'ij chkech ri e'are' che ek'o chuxe' ri Pixab', arech ktz'apitaj ronojel chi'aj e arech ronojel ri uwachulew ajmak chuwach ri Dyos, 20^{rumal rech,} che man k'o ta jun che suk' chuwach ri are' che kkowinik kub'an ri Pixab': Xuwi rumal ri Pixab' qeta'maj uwach ri makaj.

Ri uq'alajisaxik uwach ri usuk'il ri Dyos

21^{Katek'ut,} kamik ri', man uj k'o ta pa ri Pixab', ri usuk'il ri Dyos xuk'ut rib', jeri' jacha tz'ib'atalik pa ri Pixab' e ri eq'axal utzij ri Dyos, 22^{ri usuk'il ri Dyos} are ri kojoniq chrech ri Jesus Kristo, chkech konojel ri e'are' che kekojoniq -rumal rech che man k'o ta jalajoj chqaxo'l. 23^{Konojel xemakunik e man k'o ta ri uq'ijil ri Dyos kuk'-} 24^{k'atek'uri',} ri e'are' k'o ri suk'il kuk' rumal rech che xya'taj chkech ri usipanik rumal rech ri kolotajem che xpe

ruk' ri Kristo Jesus; ²⁵ri Dyos xuk'utu che ri are', are tab'al toq'ob' chrech ri makaj rumal ri ukik'el e ruk' ri kojoniq, xraj xuk'ut usuk'il, rumal rech che xub'an q'atb'altzij puwi' taq ri mak rech ojer tzij ²⁶aretaq chi' k'o pa ri ukoch'onik ri Dyos; xraj xuk'ut ri usuk'il chkech ri winaq che erech we kamik ri'. Arech, qas suk' ri Are', che kuya ri suk'il chech ri jun che kub'ij che kkojon chech ri Jesus.

Ri kojoniq e ri suk'il

²⁷¿Jawi' k'o wi ri utzil arech jun winaq kuya'o nim kril wi rib'? Man k'o taj. ¿La rumal jun pixab'? ¿La rumal ri uchakuxik ri pixab'? Man je taj, xane rumal ri upixab' ri kojoniq. ²⁸Rumal rech, ri uj are kqachomaj che suk' ri winaq rumal ri ukojoniq e man rumal taj che kub'an ri Pixab'. ²⁹¿On ri Dyos xuwi Dyos chkech ri e'ajjudi'o e man Dyos ta chkech ri man e'ajjudi'o taj? Je' nak'ut, ri Dyos, xoquje' Kidyos ri man e'ajjudi'o taj; ³⁰rumal rech, che xuwi jun Dyos k'olik, che kuya na ri' ri suk'il chkech ri e'are' che q'atom uwi' ri kikowil rumal ri kojoniq, xoquje' chkech ri winaq che man q'a'tom ta uwi' kikowil xoquje' rumal we kojoniq ri'. ³¹K'atek'uri', ¿la rumal ri kojoniq kqesaj ri uq'ijil ri Pixab'? ¿Man je taj! Xa uj ri' ri kujya'ow ri uq'ijil!

Ri ukojoniq ri Ab'raham e ri usuk'il

⁴¹¿Jas k'u kqab'ij na ri' puwi' ri Ab'raham, che qatat rumal ri b'aqilal? ²We ri Ab'raham, xk'oji' ri usuk'il rumal taq ri uchak, ri are' kuya'o nim kril wi rib'. ¿K'atek'ut, man kuya taj kub'an weri' chuwach ri Dyos! ³Rumal rech che, ¿jas kub'ij ri Tzij? ¿Ri Ab'raham xkojon chrech ri Dyos e are wa' weri' ri usuk'il! ⁴Ri jun che kub'an jun chak, rajawaxik che ktoj ri utojb'alil; ⁵k'atek'ut, ri jun che man kchakun taj, e kkojon chrech ri Are' che kub'an suk' ri' chrech ri man suk' winaq taj, ri ukojoniq are usuk'il ri'. ⁶Jeri' jas kub'ij ri David, utz rech ri winaq, che ri Dyos kuya ri suk'il chrech, k'atek'uri' man are ta kril na ri uchak ub'anom.

⁷Utz kech ri winaq
che xsach uwach ri retzalal
e xchup uwach ri umak.
⁸Utz rech ri winaq,
che ri Ajawxel man k'o
ta jun umak krejalaj uwach.

Ri uq'atik uwi' ukowil ri Ab'raham

⁹Wa' we utzalaj tzij ri' ¿la xuwi kya' ub'ixik chkech ri winaq che q'atom uwi' kikowil, on xoquje' kya' ub'ixik chkech ri man q'atom ta uwi' kikowil? Rumal rech che kqaya ub'ixik, che ri ukojoniq ri Ab'raham xe'jelaqik chrech ri are' je' jas usuk'il. ¹⁰¿Jas rejaqik xub'an chech ri are'? ¿La aretaq chi' ri are' xuq'at uwi' ukowil on aretaq chi' maja' kub'an weri'? Man aretaq chi' taj ri are' xuq'at uwi' ri ukowil, xane aretaq chi' maja' kub'ano; ¹¹k'atek'uri', xuk'am ri uk'utb'alil ri uq'atik uwi' ukowil je' jas ut'iqb'al ri usuk'il e ri ukojoniq che k'o ruk' ri are' aretaq chi' man q'atom ta uwi' ukowil; xa jek'uri', ri are' xokik tatzel chkech konojel ri kekojon na ri' e ri man q'atom ta uwi' kib'aqil, arech, xoquje' ke'jelaqik ri suk'il chkech, ¹²k'atek'uri', are tatzel chkech ri winaq che kiq'atom uwi' kikowil, che man xuwi ta keki'kotik che kiq'atom uwi' ri kikowil, xane eb'enaq pa ri ub'e ri kojoniq, che ruk'am ri qatat Ab'raham aretaq chi' maja' uq'atom uwi' ukowil.

Ri Pixab' e ri Ab'raham

¹³K'atek'uri', man xa ta rumal jun pixab' che qastzij kpe ri chi'nik xub'an ri Dyos chkech ri Ab'raham e chkech ri rija'lil che kya'taj na ri' pa echb'al chkech ri uwachulew, weri' rumal ri usuk'il ri kojoniik. ¹⁴We k'o ri kechb'al rumal rech ri Pixab', man utz ta na k'uri' ri kojoniik e ri chi'nik ¹⁵rumal rech che ri Pixab' kuya ri oyowal, k'atek'ut, aretaq chi' man k'o ta pixab', xoquje' man k'o ta makaj ri'. ¹⁶Ri echb'al kpe uloq chi pa ri kojoniik, arech ri are' jun sipanik, ruk' we tajin kqab'ij ri', ri ch'inik kpe pakiwi' konojel ri ija'lil, man xuwi ta pakiwi' ri kekojon chrech ri Pixab', xane xoquje' pakiwi' ri kekojon chrech ri ukojonik ri qatat Ab'raham, che tatxel chqech qonojel, ¹⁷je' jas ri tz'ib'atalik: Ri in xatinkojo at tatxel chkech sib'alaj siwan taq tinimit – qatat chuwach ri Are' che xkojon chrech ri Are', xkojon chrech ri Dyos che kuya ri kik'aslemal ri ekaminaqib' e che ksik'in chech ri man k'o taj, arech kk'oji'k.

Ri ukojonik ri Ab'raham

e ri ukojonik ri uterne'b'em ri Kristo

¹⁸Ri are' xeye'nik, aretaq chi' sib'alaj k'ax reye'xik; ri are' k'o ri ukojonik, e ruk' weri', ri are' tat chkech sib'alaj esiwantinimit, je' jas xb'ix chrech ri are': Je' wa' ri' ri uwi' taq amam.

¹⁹Ruk' jun kowlaj ukojonik xrilo che ri ub'aqil kaminaq chik –ri are' ok'al ujunab' chik– e ri ub'aqil ri Sara, xoquje' kaminaq chik; ²⁰ri are' ukub'am uk'u'x chrij ri uchi'nik ri Dyos, man xub'an ta keb' uk'u'x e mawi xuya kan ri ukojonik e ruk' uchuq'ab' ri ukojonik nim xril wi ri Dyos, ²¹rumal rech che ri are', xuchomaj che ri jastaq ub'im ri Dyos, ri Are', k'o uchuq'ab' ri' chech ub'anik. ²²Rumal k'uwa' weri', ri ukojonik jeri' jacha suk'il xe'jelaxik chrech ri are'.

²³K'atek'uri', aretaq chi' ri Tzij kub'ij, che ri ukojonik xejalaxik chrech ri are', man xuwi ta rumal ri are' xejalaxik chrech, xoquje' xejalaxik chrech rumal qech uj ²⁴ri uj che kejalaxik na ri' ri qakojonik, kejalaxik na ri' chqech uj che kqakojo, che ri Are' xuwa'lisaj xas chkixo'l ri ekaminaqib', ri Jesus Qajawxel, ²⁵ri are', che xkam rumal ri qamak e xk'astaj uwach, arech ri uj ujsuk' taq winaq.

Xqak'am ri suk'ilal rumal ri kojoniik

⁵Aretaq chi', ri uj xqak'am ri qasuk'il rumal ri qakojonik, ri uj, nimalaj utzil ujk'o ruk' ri Dyos rumal ri Qajawxel Jesus Kristo; ²ri are', xusipaj chqech ri uj we jun sipanik ri' rumal ri kojoniik. Ri uj xujkanaj pa we sipanik ri' e nim kqil wi qib' pa ri reye'b'al e pa ri uq'ijil ri Dyos. ³¿Jas kinb'ij? Xoquje' ri uj nim kqil wi qib' pa ri k'ax, rumal rech che qeta'm, che pa ri k'ax kb'antaj wi ri koch'onik, ⁴ri koch'onik kuya ri jeqelikaj kojoniik e ri jeqelikaj kojoniik kuya ri eye'b'al. ⁵K'atek'uri', rumal ri eye'b'al man kub'an ta keb' qak'u'x, rumal rech che ri loq'oq'eb'al uk'u'x ri Dyos xq'ejexik pa ri qanima' rumal ri Tyoxlaj Uxlab'axel che xya'taj chqech. ⁶Aretaq chi' ri uj man k'o ta ri qachuq'ab', chi xas pa ri q'ij che ch'ikitalik, ri Kristo xkamik, rumal toq'ob'isab'al kiwach ri man esuk' taj ⁷– ruk' k'ax kraj ne lo jun winaq kkamik rumal toq'ob'isaxik uwach jun suk' winaq; je' nak'ut, wene' k'o jun kraj ne lo kkamik, ⁸k'atek'ut, k'utb'al rech che ri Dyos kujuloq'oq'ej; aretaq chi' ri uj ajmakib', xkam ri Kristo rumal utoq'ob'isaxik qawach uj. ⁹Ri kamik ri' nim ri qab'antajik chuwach chi na weri', rumal che ri uj ujsuk' chik ruk' ri ukik'el, xa jekuri' kujkoltaj na wa' chuwach ri royowal. ¹⁰We ri uj aretaq chi' ujk'ulel, xujutzirik ruk' ri Dyos rumal ri ukamikal ri uk'ojol; sib'alaj nim qab'antajik chi na k'uwa' rumal che xujutzir ruk' ri are', ri

uj kujkolotaj na rumal ri uk'aslemal, ¹¹e man xuwi ta weri', xane nim kqil wi qib' pa ri Dyos rumal ri Qajawxel Jesus Kristo, che rumal rech ri are' kamik ri' xujutzir ruk' ri Dyos.

Ri Adam e ri Jesukristo

¹²Rumal k'uwa' weri', che rumal xa jun winaq, ri makaj xpe pa ri uwachulew, e rumal ri makaj xpe ri kamikal e rumal weri', ri kamikal xpe chkij konojel ri winaq, rumal rech che konojel xemakunik; – ¹³aretaq chi' maja' k'o ri Pixab', xas k'o chi wi ri makaj pa ri uwachulew, k'atek'uri' ri makaj man k'o ta kil apanoq aretaq chi' maja' k'o jun pixab'; ¹⁴k'atek'ut, ri kamikal chi ajawinaq qas ri Adam uloq e kopan chi ruk' ri Mo'ises, xoquje' ajawinaq pakiwi' ri man kib'anom ta jun mak, je' jas xub'an ri Adam; ri are' che uwachib'al ri Jun che rajawaxik wi kpe na.

¹⁵K'atek'ut, ri sipanik man jeri' taj jacha ri makaj. We rumal ri umak xa jun winaq, sib'alaj ek'i winaq xekamik, sib'alaj nim chi na ri' chuwach weri' ri usipanik ri Dyos e ri qach'akoj rumal ri usipanik xa jun chi winaq, ri Jesus Kristo; ronojel weri' sib'alaj xtixex pakiwi' ek'i winaq. ¹⁶K'atek'uri', ri ch'akoj ma je' ta ri' je' jas ri kuk'am uloq ri umak xa jun winaq: ri q'atojtzij aretaq chi' k'o xa jun makaj kuya ri' ri q'atb'altzij puwi', ri uchak ri sipanik, aretaq chi' k'o sib'alaj taq makaj kuya ri' ri suk'il.

¹⁷We rumal ri umak xa jun winaq, xajawinik ri kamikal, xa rumal na k'uri', ri winaq che kek'amow na ri nimalaj sipanik e ri uch'akoj ri suk'il, are nim chi na ri' ri kkik'am chuwach weri', ri jachintaq ke'ajawinik na pa ri kik'aslemal xas rumal xa jun, ri Jesus Kristo.

¹⁸Je' na k'uri', we ri umak xa jun chi winaq, xb'anowik che konojel ri ewinaq xq'at tzij pakiwi', xoquje' ri uchak ri usuk'il xaq jun chi winaq, xuya ri usuk'il k'aslemal chkech konojel ri winaq. ¹⁹Je' na k'uri', rumal rech, che man xniman ta xa jun chi winaq, chi nimalaj konojel winaq xe'okik nimalaj e'ajmakib', xoquje', aretaq chi' knimanik xa jun chi winaq, chi nimalaj konojel winaq xe'okik esuk' taq winaq.

²⁰Xpe ri Pixab' arech kk'yar uwach ri makaj; e jawi' xk'yar uwach ri makaj, sib'alaj xpetik ri sipanik: ²¹je' na k'uri', aretaq chi' ri makaj xajawinik pa ri kamikal, xoquje' ri sipanik kajawinik na ri' pa ri suk'il arech kpe ri junalikaj k'aslemal rumal ri Jesus Kristo Qajawxel.

Ri k'aslemal ruk' ri Kristo

⁶¿Jas k'u kqab'ij na ri'? ¿La rajawaxik che ri uj kujkanaj kan pa ri makaj arech kk'yarik ri sipanik? ¿Man jeri' taj! ²We xkam ri qamak, ri uj, ¿la kujkanaj na k'u ri' pa ri mak? ³¿On la man iweta'm ta ri ix, ri uj che k'o ri qaqsasna' pa ri Kristo Jesus, pa ri ukamikal wi ri are', qonojel ri uj k'o ri qaqsasna'? ⁴Rumal k'uri', ri uj, ujmuqutalik ruk' ri Are' pa ri ukamikal rumal ri qaqsasna', arech, jeri' jas ri Kristo xk'astaj uwach chkixo'l ri ekaminaqib' rumal ri uq'ijil ri Tatxel, ri uj, xoquje' k'o ri qak'aslemal ri' pa jun k'ak' k'aslemal chik.

⁵Xa jek'uri', we ri uj, uj jeri' jacha' ri Kristo, aretaq chi' k'o jun qakamikal je' jas ri ukamikal are', xoquje' ri uj, kk'astaj na qawach ri' jeri' jacha ri are' xk'astaj uwach; ⁶utz uch'ob'ik xqab'ano, che ri q'e'l qawinaqil xripib'axik cho ri ripib'al ruk' ri Are', arech, we jun b'aqilal ri' che rech ri makaj, man k'o ta chi uchuqab', arech ri uj man ujpataninel ta chi rech ri makaj. ⁷Rumal rech che ri jun che xkamik, man k'o ta chi ri' chuxe' ri makaj.

⁸We ri uj, xujkam ruk' ri Kristo, ri uj kqakojo che ri uj ujk'aslik ruk' ri are', ⁹e qeta'm, che aretaq chi' ri Kristo xk'astaj uwach chkixo'l ri ekaminaqib', ri are' man kkam ta chi jumul ri', kamik ri', ri kamikal man k'o ta chi ukowinem puwi' ri Are'. ¹⁰Ri ukamikal jun kamikal chuwach ri makaj; e we kamikal chuwach ri makaj ri', xas pa junalik, e ri uk'aslemal jun

k'aslemanik pa ri Dyos. ¹¹Ri ix, chichomaj b'a' che xixkam chuwach ri makaj e che k'o ik'aslemal pa ri Kristo Jesus.

**Ri upatanijik ri makaj
e ri upatanijik ri suk'il**

¹²Ri makaj, man kajawinik ta chi b'a' pa ri ib'aqil che ri kkam na arech ri ix man kinimaj ta chi urayib'al. ¹³Mib'an b'a' chrech ri iq'ab' iwaqan jun chukb'al rech ri man suk'il taj, pataninel rech ri makaj; k'atek'ut, chichi'j b'a' iwib' chrech ri Dyos ix je' jas ixk'aslik che xixtzalij chi ri kamikal uloq, e chib'ana' ruk' iq'ab' iwaqan jun chukb'al rech ri suk'il pataninel rech ri Dyos. ¹⁴Rumal rech che ri makaj man k'o ta ukowinem piwi' ri ix: ri ix man ix k'o ta chi chuxe' ri Pixab', xane ix k'o chuxe' ri Sipanik.

Ri teremb'el rech ri Kristo e ri makaj

¹⁵¿Jas k'ut? ¿Ri uj, la kujmakun na ri', rumal che man uj k'o ta chi chuxe' ri Pixab', xane uj k'o chuxe' ri Sipanik? ¿Man kujmakun ta chi ri'? ¹⁶Ri ix, ¿la man iweta'm taj che aretaq chi' kichi'j iwib' chech jun ajaw jeri' jas ix upataninel, arech ri ix kinimaj ri are', ri ix, ix pataninel ri' chrech ri ajaw che kinimaj, on are kinimaj ri mak rech ri kamikal, on are kixniman che ri unimanik ri suk'il? ¹⁷Xane malyox chrech ri Dyos; ri ix ojer ixpataninel rech ri makaj, ek'u kamik ri', ri ix, utz chi unimaxik kib'ano ri tzij che xix'amo, ¹⁸k'atek'uri', kamik ri', ri ix man ixpataninel ta chi rech ri makaj, xane ixpataninel rech ri suk'il ¹⁹–ri in, xink'am jun k'amb'al no'j chiwach rumal rech ri ituqa'ril–. Rumal rech, we ri ix ojer kanoq xiya ri iq'ab' iwaqan je' jas pataninel rech ri man suk'il taj e rech ri man utz taj, e xas xixopanik pa ri man utz taj; kamik ri' chiya'a' b'a' ri iq'ab' iwaq'an chrech ri suk'il, arech ix tyoxlaj taq winaq ri ix.

Ri uwach ri makaj e ri uwach ri suk'il

²⁰Aretaq chi' ri ix, ixpataninel rech ri makaj, ri ix man ix ximital taj chuwach ri suk'il. ²¹¿Jas taq k'u iwach xiya'o ruk' ri jastaq uwach che ri xib'an ix, e kamik ri', ri ix, kixk'ix chrech weri'? Rumal rech, che ronojel weri', chi pa ri kamikal kb'e wi. ²²K'atek'ut, kamik ri', ri ix, man ixpataninel ta rech ri makaj, xane ixpataninel rech ri Dyos, ri ix kiya iwach pa ri tyox ub'antajik, e ronojel weri' chi pa ri junalik k'aslemal kb'e wi. ²³Rumal rech, che ri utojb'alil ri makaj are ri kamikal e ri utojb'alil ri usipanik ri Dyos, are ri junalikalaj k'aslemal pa ri Kristo Jesus Qajawxel.

Ri teremb'el rech ri Kristo e ri Pixab'

⁷E'achalaxik, ri ix, ¿On man iweta'm taj –ri in kinch'aw kuk' ri jachin taq e'ajtjab' rech ri pixab'– che ri winaq xuwi k'o chuxe' ri Pixab' pa ri uk'aslemal? ²Jacha weri', ri jun ixoqilal yutulik ruk' ri rachajil rumal ri Pixab' aretaq chi' ri are' k'aslik na cho ri uwachulew; k'atek'ut, we kkam ub'i ri achi, xas man ximitalik ta chi uwach ri' ruk' ri rachajil cho ri pixab'. ³Aretaq chi' k'aslik na ri rachajil, we ri jun ixoq ri', kk'uli' ruk' jun chik achi, nimalaj kmakun ri'. K'atek'uri', we kkam ub'i ri rachajil, xoquje' man ximatalik ta chik kkanaj kan chuwach ri Pixab', ri are' man ajmakunel ta ri' ruk' nim ch'uti'n we kokik rixoqil jun chik achi. ⁴Je' na k'uri', ri ix, ixachalaxik, ri ix xixkam chuwach ri Pixab' rumal ri ub'aqil ri Kristo arech ri ix, ix rech jun chik, kixk'oji', pa ri Are' che xuwa'lisaj chkixo'l ri ekaminaqib', arech

ri uj kujwachin chech ri Dyos. ⁵K'atek'uri', aretaq chi' ri uj uj k'o pa ri itzel b'aqilal ri rayib'al taq makaj che xuk'asuj ri Pixab', xub'an chqech ri uj che xujwachin chrech ri kamikal. ⁶Kamik ri', ri uj man uj k'o ta chi pa uq'ab' ri Pixab', rumal rech, che ri uj xujkam chuwach ri jastaq che ujuximom kanoq, arech are kujpatanajik chi ruk' jun k'ak' quxlab'al e man kujpatanajik ta chi ruk' ri ojer tz'ib'anik.

¿La are makaj ri Pixab'?

⁷¿Jas k'u kqab'ij na ri'? ¿La kqab'ij ri' che are makaj ri Pixab'? ¿Man je ta ri'! K'atek'ut, ri in xinweta'maj ri mak xuwi rumal ri Pixab'. Ri in man k'o ta nurayib'al ri' kk'o'ji'k, weta mata xub'ij ri Pixab' weri': ¿Marayij uwach ri man awech taj! ⁸K'atek'ut rumal ri Pixab', ri mak xub'an chwech ri in arech sib'alaj kinrayij uwach ri man wech taj, arech ti'tik kinna'o: xane weta mata k'o ri Pixab', xas kaminaq ri' ri makaj.

⁹Je' nak'ut, ri ojer kanoq, man k'o ta ri Pixab'; k'atek'ut aretaq chi' xpe ri Pixab', ri makaj xk'o'ji' uk'aslemal ¹⁰e ri in xinkamik, e ri pixab' rech ri k'aslemal xinuk'am ub'ik pa ri kamikal. ¹¹Rumal rech che ri makaj, ruk' ri pixab' xub'an chwech ri in che kk'o'ji' sib'alaj nurayib'al chrech ri man wech taj, e are wa' xinukamisaj ri in.

¹²Xa jek'uri', tyoxlaj ri Pixab' e tyoxlaj ri taqanik, sib'alaj suk' e sib'alaj utz. ¹³K'atek'uri', ¿la kuk'am uloq kamikal chwech in, jun jas uwach che utz? ¿Man je ta ri'! Xane are ri makaj arech kq'alajanik che qas makaj, xukoj jun jas uwach che utz arech kuya ri kamikal chwech; arech ri makaj kub'an ronojel ri ukowin xas rumal ri pixab'.

Man kinb'an ta ri jastaq che kinwaj kinb'ano

¹⁴Rumal rech, che ri uj qeta'm, che uxlab'al ri Pixab', k'atek'ut, ri in, in k'o pa nub'aqil, e ri nub'aqil k'o pa ri ukowinem ri makaj. ¹⁵Je' nak'ut, ri jastaq uwach che ri in kinb'ano, man kinch'ob' ta ub'e'al, rumal rech che man kinb'an taj ri jas uwach che ri in kinwaj kinb'ano k'atek'ut, are kinb'an ri jastaq uwach che kinwetzelay uwach. ¹⁶K'atek'uri', we ri in kinb'an ri jastaq che ri in man kinwaj taj kinb'ano, ri in kink'am uq'ab' xas jeri' jacha kuk'utu ri Pixab' che utz ri Pixab'; ¹⁷qastzij nak'ut, man in taj kinb'ano ri itzel taq jastaq, xane are ri makaj kb'anowik che k'o wuk' ri in. ¹⁸Rumal rech che ri in, weta'm che man k'o ta ri utzil wuk' in, kinb'ij ne', che pa ri nub'aqil; rumal rech che ri in, kinkowinik kinwaj ri utzil, k'atek'ut man kinkowin taj kinb'ano: ¹⁹rumal rech che ri in, man kinb'an ta ri utzil che ri kwaj kinb'ano e are ne kinb'an ri itzel che ri in man kinwaj taj kinb'ano. ²⁰K'atek'uri', we ri in kinb'an ri jastaq che ri in man kinwaj taj kinb'ano, man in taj kinb'anow ri jastaq, xane are ri makaj che jeqel wuk' ri in.

²¹Ri in kinrij jun pixab' che ktaqan chwech aretaq chi' ri in kinwaj kinb'an ri utzil: xuwi ri itzel kuk'ut rib' chnuwach ri in. ²²Rumal rech che ri in, nim kinwil wi ri Upixab' ri Dyos, ri xas k'o wi pa ri winaq; ²³k'atek'ut kinwil jun chik pixab' pa nuq'ab' waqan che kch'ojin ruk' ri pixab' rech ri nuchomanik e kinuyutu ruk' ri pixab' rech ri makaj, che k'o pa nuq'ab' waqan.

²⁴¿K'ax wech ri in che in winaq! ¿Jachin kinuto' na ri' ri in chuwach we nub'aqil ri' che kinuk'am ub'i pa ri kamikal? ²⁵Maltyox b'a' chrech ri Dyos rumal ri Jesus Kristo Qajawxel!

K'atek'uri', xas in wi, rumal ri nuchomanik ri in kinpatanij ri upixab' ri Dyos; k'atek'uri' pa ri nub'aqil kinpatanij ri upixab' ri makaj.

Ri k'aslemal pa ri Uxlab'xel

⁸K'atek'uri', kamik ri', man k'o ta chi jun q'atojtzij pakiwi' ri ek'o pa ri Kristo Jesus. ²Ri pixab' rech ri Uxlab'axel che kuya ri k'aslemal pa ri Kristo Jesus, xatukiro pa ri upixab' ri makaj e pa ri upixab' ri kamikal. ³Rumal rech, che ri jastaq uwach che man kkowin ta ri Pixab' chech rumal ri b'aqilal; ri Dyos, aretaq chi' xutaq uloq ri uk'ojol, ri uk'ojol ri' ruk' jun b'aqilal jeri' jas ri qab'aqilal ri uj e chuxe' ri makaj, xub'an jun q'atojtzij puwi' ri makaj xas pa ri b'aqilal, ⁴arech ri utaqanik ri Pixab' kb'antajik paqawi' ri uj k'atek'uri', arech ri jastaq che kqab'ano man are ta kniman chrech ri b'aqilal xane are kniman chrech ri uxlab'xel.

⁵Rumal rech che ri winaq, che k'o ri kik'aslemal chuxe' ri b'aqilal are kkaj ri jastaq che rech ri b'aqilal; k'atek'ut, ri winaq che ek'o chuxe' ri uxlab'xel, are kkaj ri jastaq che rech ri uxlab'xel. ⁶Rumal rech che ri urayib'al ri b'aqilal are ri kamikal; k'atek'ut, ri urayib'al ri uxlab'xel are ri k'aslemal e ri utzil, ⁷rumal rech che ri urayib'al ri b'aqilal, kuk'ule'laj uwach ri Dyos: man kkanaj ta kan chuxe' ri upixab' ri Dyos e xoquje' man kkowin ta chrech, ⁸k'atek'uri', ri winaq che ek'o pa ri b'aqilal man kekowin ta ri' che e'utz kkib'an chuwach ri Dyos. ⁹Ri ix, man ix k'o ta pa ri b'aqilal, xane ix k'o pa ri uxlab'xel, rumal rech che ri Uxlab'xel rech ri Dyos k'o rachoch iwuk' ri ix. Jachin ri man k'o ta ri Uxlab'xel rech ri Kristo ruk', ri are' man rech ta ri Kristo, ¹⁰k'atek'ut we ri Kristo k'o iwuk' ri ix, kne'b'a' kaminaq chi ri b'aqilal rumal ri makaj, ri Uxlab'xel k'o uk'aslemal rumal ri suk'il. ¹¹K'atek'uri', we ri Uxlab'xel rech ri Are' ri xuk'asta'jisaj uwach ri Jesus chkixo'l ri ekaminaqib', k'o ri rachoch iwuk' ri ix; xoquje' kuya na ri' ri k'aslemal chrech ri ib'aqil che k'o chuxe' ri kamikal, rumal ri Uxlab'xel ri k'o rachoch iwuk' ri ix. ¹²Je' na k'uri', e'achalaxik, ri uj k'o qak'as, k'atek'ut, ri qak'as man ruk' ta ri qab'aqil, rumal rech che weta jeri', ri uj rajawaxik nak'uri' che kujk'aslemanik chuxe' ri b'aqil. ¹³Rumal rech, che ri ix, we k'o ri ik'aslemal chuxe' ri b'aqilal, ri ix kixkam na ri'. K'atek'ut, we ri Uxlab'axel kub'ano che kkam ri uchak ri ib'aqil, ri ix k'o ik'aslemal ri'.

Ri e'uk'ojol ri Dyos rumal ri Uxlab'xel

¹⁴Rumal rech, konojel ri winaq che ke'usilob'isaj ri Uxlab'axel rech ri Dyos, ri e'are' eralk'uwa'l ri Dyos ¹⁵k'atek'uri', ri ix man xik'am ta jun uxlab'al che ximitalik arech ri ix kixtzaq chi jumal pa ri xib'rikil; ri ix are xik'am jun uxlab'xel rech jun alk'uwa'laxel, rumal ri k'iytisa'nik che xub'an chqech ri uj, e ruk' weri', ri uj kuya'o kqaraq qachi': ;Abb'a! ;Tatxel! ¹⁶Ri Tyoxlaj Uxlab'axel, ri are' kuriq rib' ruk' ri quxlab'al uj e kuk'ut chqawach ri uj che uj ralk'uwa'l ri Dyos. ¹⁷Ujalk'uwa'laxel e xoquje' ujajecheb'anel; ujajecheb'anel rech ri Dyos e ujajecheb'anel ruk' ri Kristo, rumal rech che ri uj kujk'oji' pa ri k'ax ruk' ri Are', arech ri uj k'o ri qaq'ijil ruk' ri Are'.

Ri q'ijil che kuk'ut na ri' paqawi'

¹⁸Rumal rech, che ri in kinchomaj, che taq ri k'ax rech we kamik ri', man nim ta ri' chuwach ri q'ijil che kq'alajin na ri' quk' ri uj. ¹⁹Rumal rech, che ronojel ri uwachulew, reye'm che keq'alajin na ri eralk'uwa'l ri Dyos: ²⁰we ri uwachulew xk'oji' chuxe' ri nimal – man xraj ta weri', k'atek'ut rumal ri are' che xukoj ri are' puwi' weri' – k'atek'uri' weri' ruk' ri reye'b'al ²¹ri are', xoquje' kreye'j che kto'tajisax na ri' chuwach ri q'ayinaq, arech kok pa ri tzoqopitajem rech ri kiq'ijil ri eralk'uwa'l ri Dyos. ²²Rumal rech che ri uj, qeta'm che k'ate' pa we q'ij ri', ronojel ri uwachulew kuraqaqej na uchi' ri' jacha rilik uwach ri ak'al. ²³K'atek'uri' man xuwi ta ri uwachulew; xoquje' ri uj che k'o ri nab'e taq uwach ri Uxlab'xel quk', kaqarik qachi' pa uk'u'x qanima' e kqeye'j ri ukolotajem ri qab'aqil. ²⁴Rumal rech che

kqeye'j ri qakolotajem e aretaq chi' kqil ri jastaq che qeye'm, man qeye'j ta chi na k'u ri'; we kqil jun jas uwach che qeye'm ¿jas k'u reye'xik chi na kqab'an chi jumul ri'? ²⁵K'atek'ut, aretaq chi' kqeye'j ri jas jun uwach che man kqil taj, ruk' chuq'ab'alil ri' kqeye'j.

²⁶K'atek'uri', xoquje' ri Tyoxlaj Uxlab'axel kpe ri' che qato'ik; rumal rech che ri uj man qeta'm taj jas kqata'o, aretaq chi' ri uj utz kujch'aw ruk' ri Dyos; k'atek'ut, ri Tyoxlaj Uxlab'axel, ri are' kch'aw paqawi' ruk' sib'alaj oq'ej, ²⁷e ri Are' che kril taq ri qanima', reta'm jas ri urayib'al ri Tyoxlaj Uxlab'axel e ri uch'awem pakiwi' ri etyoxlaj taq winaq jeri' jacha kril ri Dyos.

¿Jachin kujutas apanoq chrij ri uloq'oq'eb'al ri Dyos?

²⁸K'atek'uri', ri uj qeta'm, che jachintaq ri kkioloq'oq'ej ruk' kik'u'x ri Dyos, ri Dyos kchakun kuk' pa ronojel utzil chkech e'are', arech k'o ri utzil kuk', ri e'are' che ke'usik'ij jacha kraj ri urayib'al. ²⁹Rumal rech, che ri xeril ojer kanoq, xoquje' xe'ukoj ri e'are' ojer kanoq arech che ri e'are' ejun uwachib'al ri Uk'ojol arech ri are', are nab'e'al chkech sib'alaj e'achalaxik, ³⁰k'atek'uri', ri e'are' che xe'ukoj ojer kanoq xoquje' xe'usik'ij ri e'are'; k'atek'uri' ri jachin xe'usik'ij, xoquje' xuya ri suk'il chkech; e ri e'are' che xuya ri suk'il chkech xoquje', xuya' ri q'ijil chkech.

Ri uq'ijilanik ri uloq'oq'eb'al ri Dyos

³¹K'atek'uri', ¿jas k'uri' kinb'ij chi na ri' kamik? we k'o ri Dyos quk', ¿jachin k'u ri' qak'ulel? ³²Ri are', che man xutas ta ri Uk'ojol pa ri k'ax xane xuya ri are' pa ri k'ax rech utzil chqech nimalaj qonojel, ¿la man kuya ta k'u ri' ronojel toq'ob' chqech ri uj? ³³¿Jachin kb'anow na ri' jun q'atb'altzij pakiwi' ri e'are' che xe'usik'ij ri Dyos? Are ri Dyos kyo'w ri suk'il. ³⁴¿Jachin kb'anow na ri' jun q'atojtzij? Are ri Kristo Jesus che xkamik, ¿jas k'u kinb'ij? ri Are' xk'astaj uwach, k'o pa ri rikyaq'ab' ri Dyos e kuta' toq'ob' paqawi' ri uj.

³⁵¿Jas k'u ri kujach na qawach ruk' ri Uloq'oq'eb'al ri Kristo? ¿La are taq ri k'ax? ¿La are taq ri xib'rikil? ¿La are ri oqatanem? ¿La are taq ri wi'jal? ¿La are ri ch'analik ij? ¿La are taq ri k'ax kpe chqij? ¿La are taq ri ch'ich' rech ch'o'j? ³⁶Jacha ri kub'ij ri utzij ri Tz'ib'atalik: Awumal ri at, pa ronojel taq q'ij kujkamisaxik; ri uj uj jeri' jacha ri echij che kekamisaxik. ³⁷K'atek'ut, pa ronojel taq weri' ri uj kujch'akanik, rumal ri are' che kujuloq'oq'ej.

³⁸Je' nak'ut, ri in utz kinchomanik, weta'm che ri kamikal, ri k'aslemal, ri e'anjelib', ri taq ajawib'al, ri kamik, ri chwe'q, ri taq chuq'ab'alil, ³⁹ri ajsik, ri ikim on jun chik jas uwach, man kkowin ta ri' kujach qawach ruk' ri uloq'oq'eb'al ri Dyos che xuq'alajisaj rib' pa ri Kristo.

Ri Isra'el

⁹¹Ri in kinb'ij ri saqalajtzij pa ri Kristo, ri in man inb'anal tzij taj –ri nuchomanik utz rilik kub'an weri' ruk' ri Tyoxlaj Uxlab'axel–, ²k'o jun sib'alaj b'is e jun nimalaj k'ax pa ri wanima'. ³Rumal rech che ri in kinwaj che xas in, in anatema, in tasatal ruk' ri Kristo, arech utz ek'o ri ewachalal, ri e'are' che erech nujuq'at rumal ri b'aqilal, ⁴ri e'are' ri e'ajisra'elita ri e'are' che ek'iytisa'n jacha e'alk'uwa'lxelab', ruk' ri q'ijil, ruk' taq ri chapb'alq'ab', ruk' ri Pixab', ruk' ri q'ijilanik, ruk' taq ri chi'nik b'anom, ⁵xoquje' ruk' ri ojer taq kimam; e xas ruk' ri kib'aqil xel uloq' ri Kristo, ri are' che k'o chikaj puwi' ronojel jastaq uwach; ¿tewchi'talik ri Dyos chub'eq'ij, chub'esaq! Amen.

Man xub'an ta keb' uwach ri utzij ri Dyos

⁶Man xa ta xsach ri utzij ri Dyos. Rumal rech che man konojel ta ri erija'lil ri Isra'el e'ajisra'el. ⁷Kne'b'a' erija'lil ri Ab'raham, man konojel taj eralk'uwa'l, k'atek'ut, rumal ri Isa'ak ri erija'lil k'o jun ub'i', ⁸weri' kub'ij: man e'are ta ri e'alk'uwa'l xel erech ri b'aqilal eralk'uwa'l ri Dyos, xuwi e'ejatalik e'ija'lil ri eralk'uwa'l ri tzij che jeqeb'am ub'ixik. ⁹Are wa' taq ri utzij ri tzij jeqeb'a'm ub'ixik: pa taq we q'ij ri', ri in kinpe na ri' e ri Sara kk'o'ji' na jun ral ri'. ¹⁰K'atek'ut, nim chi na chuwach weri'; ri Reb'eka yawab' ixoq chik rumal xuwi jun achi, che are ri Isa'ak qatat; ¹¹k'atek'uri', aretaq chi' maja' kril kiwach, e aretaq chi' man kib'anom ta ri utzil on ri itzel -arech kq'alajinik che tzoqopitalik ri Dyos aretaq chi' kusik'ij jun winaq, ¹²weri', kub'ano rumal urayib'al ri are' che kusik'ij jun winaq e man rumal ta ri uchak ri winaq-, xub'ij chrech ri Reb'eka: ri nab'e'al kupatanij na ri' ri chaq'axel, ¹³jacha kub'ij ri tz'ib'atalik: Ri in xinloq'oq'ej ri Jakob' e xinxutuj ri Esa'u.

¿La are ri Dyos ri man suk' taj?

¹⁴¿Jas k'u kinb'ij na ri'? ¿La che man suk' ta ri Dyos? ¿Man je taj! ¹⁵Rumal rech che ri Are' kub'ij chrech ri Mo'ises: Ri in kintoq'ob'isaj na uwach ri' ri are' che ri in kinwaj kintoq'ob'isaj uwach, e ri in utz kinwil ri are' che ri in kinwaj utz kinwilo. ¹⁶Man are ta ri winaq ri kajawan jun jas uwach on che kajawan kutij anim, xane are ri Dyos ktoq'ob'isan wachaj. ¹⁷Xane ri tzij kub'ij chrech ri Fara'on: Ri in katinkojo pa ri nurayb'al arech ri in kinq'alajisaj awuk' at ri' ri nuchuq'ab' e arech nim kilitaj wi ri nub'i pa ronojel ri uwachulew. ¹⁸Xa jek'uri', kutoq'ob'isaj uwach jun winaq e kukoj ri itzel pa ri ranima' jun chik winaq jacha ri kraj ri are'.

¹⁹K'atek'uri', ri at kab'ij na ri' chwech: ¿La k'o lo jun itzelal pa ranima' ri Dyos? ¿Jachin kkowinik, kch'o'jin ruk' ri urayib'al? ²⁰¿Ri at atwinaq! ¿At jachin ri at, che kuya'o katch'ojin ruk' ri Dyos? ¿Ri jun jas uwach, la are kb'in na ri' chrech ri Are', ri xb'anowik ri are': Jasche, jeri' xinab'ano? ²¹Ri ajb'anal taq b'o'j ¿la man are ta rajaw ri ulew, arech kub'an ruk', chi jun utz je'lik b'o'j on jun itzel b'o'j kka'yik? ²²¿Je' nak'ut! Ri Dyos, aretaq chi' ri are' xuq'alajisaj ri royowal e ri uchoq'ab', sib'alaj xuch'ijo ri jetaq b'o'j rech oyowal, e rech kib'e pa ri man utz taj, ²³arech kuq'alajisaj ri nimalaj uq'ijil ruk' ri jetaq b'o'j che erech ri utoq'ob', che chi ojer tzij uloq xusuk'umaj rech nimalaj q'ijil, ²⁴ri uj che xujusik'ij, man xuwi ta xsik'in chkech ri e'ajjudi'o, xane xoquje' xsik'in chkech ri e man e'ajjudi'o taj.

Ri utoq'ob' ri Dyos

²⁵Jacha ri kub'ij ri Ose'as: kinb'ij na ri', nutinimit chech ri are', ri jun che man nutinimit taj, e kinb'ij na nuloq' ri' chech ri jun che man nuloq' taj. ²⁶E jawi' ri xb'ix wi chkech: «Ri ix man ix nutinimit taj», kb'ix na ri' chiwech ix ralk'uwa'l ri k'asliklaj Dyos. ²⁷Ri Isa'i'as kuraqaqej uchi' kutz'onoj puwi' ri Isra'el: aretaq chi' ri kejalab'alil ri eralk'uwa'l ri Isra'el jeri' jacha' ri sanyeb' rech ri polow, xuwi ekeb' oxib' kekolotaj na ri': ²⁸rumal rech che xas kamik ri', ri Ajawxel utz ub'anik na kub'ano ri utzij puwi' ri ulew. ²⁹E jek'uri', jas xub'ij ri Isa'i'as: Weta ri Ajawxel Sab'a'ot, man xuya ta kan jun ija' chqech ri uj; ri uj uj jeri' na k'uri' jacha ri Sodoma e ri Gomorra.

³⁰¿Jas k'uwa' ronojel weri'? Ri man e'ajjudi'o taj, che man xkitzujukuj ta ri suk'il, xkiriq jun suk'il, ri suk'il rech ri kojoniq, ³¹k'atek'uri', ri Isra'el che xuteremb'ej jun Pixab' rech suk'il, ri are' man xub'an ta ri Pixab'. ³²¿Jasche? Rumal rech che man xkeye'j ta pa ri kojoniq, xane are xkeye'j pa ri kichak. Xkipotz'ij kib' cho taq ri ab'aj pa ri b'e ³³jacha

tz'ib'atalik: Ri in kinkoj pa ri Si'on jun ab'aj pa ri b'e, e jun nimalaj ab'aj chik che ktzaqanik; k'atek'ut, jachin kkojon na ri' chrech ri Are' man kk'ix ta ri'.

Man keta'm ta ri usuk'il ri Dyos

¹⁰E'achalaxik, ri urayib'al ri wanima' e ri urayib'al ri nuch'awem ruk' ri Dyos, are che ri e'are' kekolotajik. ²Rumal rech che ri in utz uya'ik ri tzij kinb'an pakiwi' ri jachintaq kkaj uwach ri Dyos, k'atek'ut man utz taj uloq'axik ri Dyos kkib'ano. ³Rumal rech, che ri e'are' man keta'm ta ri usuk'il ri Dyos, are kkitzukuj ri suk'il kech ri e'are', xa jek'uri' man xkaj taj xek'o'ji' chuxe' ri usuk'il ri Dyos. ⁴Rumal rech, che ri uk'isb'alil ri Pixab', are ri Kristo, arech che ri kekojonik kk'o'ji' ri kisuk'il.

Ri Mo'ises e ri usuk'il ri Dyos

⁵Je' nak'ut, ri Mo'ises xutz'ib'aj puwi' ri usuk'il ri Pixab' che k'iyinaq uloq pa ri pixab', che jachin ri kub'an na ri Pixab', kk'o'ji' ri' ri uk'aslemal rumal ri Pixab', ⁶k'atek'ut, ri usuk'il ri kojonik kub'ij weri': Mab'ij b'a' pa ri awanima': ¿Jachin kpaqi' na ri' chikaj? wa' weri' kub'ij: arech kuqasaj uloq ri Kristo waral; ⁷on: ¿Jachin kqaj b'i ri' pa ri nim siwan? wa' weri' kub'ij: arech kupaqab'a' uloq ri Kristo waral chi chkixo'l ri ekaminaqib'. ⁸Jas kub'ij weri'! Ri Tzij sib'alaj naqaj k'o wi chawech ri at, cho ri achi' e pa ri awanima', chata' b'a': are ri tzij rech ri kojonik che ri uj kqaya ub'ixik. ⁹Rumal rech, che we ri achi' kuya ub'ixik che ri Jesus Ajawxel, e we ri awanima' kukojo che ri Dyos xuwa'lajisaj uwach ri Are' xas chkixo'l ri ekaminaqib', ri at katkolotaj na ri'. ¹⁰Rumal rech, che ri kojonik ri k'o pa ri anima' kuk'am uloq ri' ri suk'il, e ri tzij rech ri kojonik che k'o cho ri chi'aj kuk'am uloq ri kolotajem. ¹¹¿La man kub'ij ta ri Tz'ib'atalik: Jachin ti kkojon chrech ri Are' man kk'ix ta ri'? ¹²K'atek'uri', man k'o ta jalajoj chkixo'l ri e'ajjudi'o e ri e'ajgri'ego: konojel junam ri Kajawxel, e kuya ri uq'inomal chkech konojel ri kesik'in chrech ri Are'. ¹³Rumal rech, ri jun che ruk' uk'obj'al kusik'ij ri ub'i' ri Ajawxel, ri are' kkolotaj na ri'.

Jun tinimit che man kniman taj e che kek'ule'la'nik

¹⁴K'atek'ut ¿jas usuk'ixik ri' kqab'an ri Are' we man are nab'e kujkojon chrech ri Are'? K'atek'ut ¿jas kqab'an che uk'o'jik we man are nab'e kqata ri Are'? ¿E jas uyayik ri are' we man k'o ta jun winaq kuya ub'ixik? ¹⁵K'atek'ut ¿jas ub'ixik ri tzij kqab'ano, we man are nab'e ujtaqom uloq? jacha kuya ub'ixik ri utzij ri Tz'ib'atalik: ¿Sib'alaj je'lik ri kaqan ri kkiya' ub'ixik ri utz'aj taq tzij! ¹⁶K'atek'ut, man konojel taj xkinimaj ri Utzalaj Tzij. Rumal rech che ri Isa'i'as kub'ij: Ajawxel, ¿jachin xukoj ri qatzij? ¹⁷Je' nak'ut, ri kojonik kpe rumal ri utzij ri kayo'w ub'ixik ri tzij, e ri utzij ri kyow ub'ixik ri tzij kpe rumal ri utzij ri Kristo.

¹⁸K'atek'uri', ri in kinb'an jun k'otoj chi'aj: ¿La man xkita ta ri e'are'? ri kich'ab'al xta'tajik pa ronojel ri uwachulew e ri kitzij xtatajik chi k'ate' pa ri uk'isb'alil ri uwachulew. ¹⁹K'atek'ut, kinb'an jun k'otoj chi'aj: ¿La man xuch'ob' ta ri Isra'el? Xb'itaj rumal ri Mo'ises: ri in, kixinwachixomaj na ri' rumal jun che man amaq' taj, ri in kinyak na sib'alaj oyowal ri' chrij jun amaq' chik che man k'o ta uno'jib'al. ²⁰Ri Isa'i'as xoquje' xub'ij: ri e'are' xinkiriqo kumal ri man xinkitzukuj taj, ri in xinq'alajisaj wib' chkiwach ri e'are' che man xkita' ta chwech, ²¹k'atek'uri', kub'ij puwi' ri Isra'el: Ronojel taq q'ij xinya ri nuq'ab' chkech jun tinimit che man kniman taj e che kek'ule'la'nik.

¿La xuxutuj ri utinimit ri Dyos?

¹¹K'atek'uri' ri in kinb'an jun k'otoj chi'aj: Ri Dyos ¿La xuxutuj ub'i ri utinimit? ¿Man je taj! Ri in ¿la man in jun isra'elita taj che in jun rija'l ri Ab'raham che ujuq'at ri B'enjamin? ²Ri Dyos man xuxutuj ta ub'ik ri utinimit che xucha' ojer kanoq. On man iweta'm ta ri utzij ri Tz'ib'atalik puwi' ri Eli'as aretaq chi' kch'aw ruk' ri Dyos e kub'an jun q'atojtzij puwi' ri Isra'el: ³Ajawxel, xe'kikamisaj ri e'aq'axal atzij, xkitukij taq ri qak'olb'al rech tab'al atoq'ob', k'atek'uri' ri in nutukel xinkanaj kanoq e kkaj che kinkikamisaj. ⁴K'atek'uri', jas kub'ij ri utzij ri Dyos chrech ri Eli'as? Ri in xe'intas wuqub' mil (7.000) achijab' che man xkimej ta kib' chuwach ri B'a'al. ⁵K'atek'uri', xoquje' kamik ri' ekanajinaq kanoq keb' oxib' che e'usik'im rumal ri usipanik. ⁶E weri' rumal ri sipanik, man rumal ta ri kichak; weta mata rumal ri sipanik ri', ri sipanik man sipanik ta chi ri'.

⁷¿Jas k'u kinb'ij na ri'? Ri jastaq che xutzukuj ri Isra'el, man xuriq taj; k'atek'uri', ri jachintaq che xkiriqo, ri e'are' xesik'ix ri'. Ri enik'aj chik, xkowirisaxik ri kanima', ⁸jacha kub'ij ri utzij ri tz'ib'atalik: Ri Dyos xuya chkech jun warinaq uxlab'al: ri e'are' man k'o ta kiwoq'och arech keka'yik, man k'o ta kixikin che utayik chi k'ate' pa we q'ij kamik ri'. ⁹Ri David xoquje' kub'ij: Chk'extajoq kimexa pa jun k'amb'al e pa jun kolob', arech ke'utzaqo, e are wa' ri tojb'al kech. ¹⁰Chq'equ'maroq ri kiwoqoch arech man keka'y taj e ronojel taq q'ij chkiq'usb'a ri kij.

¹¹K'atek'uri', ri in kinb'an jun k'otoj chi'aj: Ri e'are' ¿la qastzij xetzaqik cho ri ab'aj? ¿Man je ta ri! K'atek'ut, ri itzel b'inem xub'an ri kaqan xuya ri kolotajem chkech ri man e'ajjudi'o taj arech ri e'are' sib'alaj ke'achixomanik. ¹²K'atek'uri', ¿we are ri itzel b'inem xub'an ri kaqan ri xyo'w ri q'inomal chrech ri uwachulew, e we are ri kituqa'ril ri e'are' xyo'w ri q'inomal chkech ri man e'ajjudi'o taj, nimalaj utz utz'aqataxik ri' chkech ri e'are'!

¿La qastzij che xetzaq ri e'are'?

¹³K'atek'uri', ri in kinb'ij chiwech, ri ix che man ix e'ajjudi'o taj: ri in, in apostol chkech ri man e'ajjudi'o taj, k'atek'uri', ri in nim kinwil wi ri nuchak ri', ¹⁴k'atek'ut aretaq chi' kinb'an weri', are sib'alaj kinweye'j kinb'an achixom chkech ri e'are' che junam nukik'el kuk' arech kwaj ke'inkol ejujun chkech. ¹⁵Rumal rech, che aretaq chi' etasatal ri e'are', weri' jun utzil xub'an chrech ri uwachulew, ¿jas kk'ulmataj ri' aretaq chi' ketzalezik, we man are jun k'astajib'al wachaj chkixo'l ri ekaminaqib'?

Ri tikom olivo

¹⁶We etyox ri enab'e taq wachinik, xoquje' je na k'uri' konojel ri enik'aj chik; e we tyoxlaj taq ri erab' xoquje' je na k'u ri' ri uq'ab' taq ri che'. ¹⁷We k'o jujun uq'ab' ri che' che q'atom apanoq, e ri at, che at olivo at ujuyub'al che', xatnak'ik puwi' ri olivo arech ri at kk'o'ji' awuk' ri ukik'el ri nab'e olivo, ¹⁸man nim ta ri' kawil awib' chuwach ri taq uq'ab' ri che' apanoq. On we ri at, are kawaj nim kawil awib', man at taj ri k'o ri urab' awuk', are ri urab' at ruk'am ri at. ¹⁹Ri at kab'ij na ri': k'o jujun taq uq'ab' q'atom apanoq arech ri in k'o nuk'olb'al puwi' ri che'. ²⁰Je' nak'ut. Ejujun taq uq'ab' ri che' eq'atom apanoq, rumal rech che man k'o ta kikojonik, e ri at are ri akojonik kb'anowik che ri at, at k'o puwi' ri che'. Manimarisaj b'a' awib' xane chaxib'ij b'a' awib'. ²¹Rumal rech, che ri Dyos we man xuto' ta kiwach ri enab'e taq uq'ab' ri che', chawilampe' xoquje' man kuto' ta awach at ri'. ²²Chawilampe', ri rutzilal e ri uchuq'ab' royowal ri Dyos: ri are' k'o uchuq'ab' royowal chkiwach ri xetzaqik, utzil ranima' ri' awuk' ri at we katkanaj kan pa ri utzilal, we man katkanaj ta kanoq, xoquje' ri at kattas apanoq ri'. ²³K'atek'uri', we ri e'are' man kekanaj ta

kanoq che man kekojon taj, kenak' na ri' puwi' ri uche'al: ri Dyos sib'alaj k'o ukowinem che ke'unak' chi na jumul puwi' ri uche'al. ²⁴Rumal rech, we ri at xattas apanoq chrech ri qas ache'al olivo e xatnak'ik puwi' jun utz olivo, che man ache'al taj; ;nimalaj kinak'ik chi na ri' ri jetaq uq'ab' ri che' chi puwi' ri kiche'al wi!

K'atek'uri' ronojel ri' ri Isra'el kkoltaj na

²⁵E'achalaxik, rumal rech che ri in man kinwaj taj che ri ix mata iweta'm we awatalik taq jastaq ri', rumal rech che ri in kinxi'b'ij wib' chiwech we ri ix nimalaj kiwil iwib' pa ri ino'jib'al: jun ujuq'at chkech ri Isra'el k'o jun kowlaj kanima' ri', chi k'ate' na arechi' konojel ri man e'ajjudi'o taj ke'ok na ²⁶k'atek'uri', konojel ri' ri Isra'el kekoltaj na ri' jacha tz'ib'atalik: Chi pa ri Si'on kpe na wi ri' ri ajkirinel, kuk'yaq na ub'i ri' ri man konojik taj, pa ri unik'ajal k'o wi ri Jakob'. ²⁷E are wa' weri' ri chapb'alq'ab' wech ri in kuk' ri e'are', aretaq chi' kink'yaq na b'i ri kimak.

²⁸Ri e'are', rumal ri Utzalaj Tzij chiwach ri ix e'ik'ulel, k'atek'uri' ri e'are' eloq'oq'em rumal rech che xesik'ixik rumal kech ri ekitat. ²⁹Rumal rech, aretaq chi' ri Dyos kuya ri usipanik e ksik'inik, ri are' man kuk'ex ta ri utzij.

³⁰K'atek'uri', jacha ri ix ojer, man kixniman ta chuwach ri Dyos e ri kamik ri' ri ix xya'taj ri sachb'al mak chiwech, rumal rech che ri e'are' man xeniman taj, ³¹k'atek'uri', ri e'are' kamik ri' man keniman taj, rumal rech che ri ix xsachatajik ri imak, arech ri e'are' xoquje' kamik ri' ksachatajik ri kimak. ³²Ri Dyos xub'ano, che konojel ri winaq man keniman taj, arech ri Are' kuya ri sachb'al mak chkech konojel.

Ri uq'inomal ri uq'ij e ri retamb'al ri Dyos

³³;Nimalaj taq siwan rech ri uq'inomal, ri uno'jib'al e ri retamb'al ri Dyos! ;Man kuya taj ketaxik ri upixab', e man kch'ob'taj ta ub'e'al ri ub'e! ³⁴Rumal nak'ut, ;jachin xreta'maj jun q'ij uchomanik ri Dyos? ;Jachin ri ajpixb'anel chrech ri are'? ³⁵On ;jachinoq k'o uya'om nab'e chrech ri are', arech kuya ri Are' ri tojb'al rech chech? ³⁶Rumal rech, che ronojel qas petinaq uloq ruk' ri Are', petinaq uloq xas rech ri Are', e petinaq uloq chech ri Are'. ;Chrech ri Are' ri q'ijil chub'eq'ij chub'esaq'! ;Amen!

Ri k'aslemal pa ri Uxlab'xel

¹²¹Ri in, sib'alaj kinta' chiwech ix achalaxik, pa ri uloq'oq'eb'al uk'u'x ri Dyos, chiya' b'a' iwib' ri ix ix jacha jun tyoxlaj kaxlanwa utz chuwach ri Dyos ruk' ri ik'aslemal: are wa' ri qastzij q'ijilanik rajawaxik kib'an ri ix. ²K'atek'ut, mib'ano jacha kub'an we uwachulew kamik ri', are ta b'a' ri k'ak' ichomanik kixuk'exo e kixub'ano, che ri ix, utz kiwil ri urayib'al ri Dyos: ri utzilal, ri utz rilik, ri nimalaj tz'aqat ub'antajik.

Ri usipanik ri Dyos

³Pa ri ub'i ri sipanik ri xya'taj chwech ri in; ri in kinb'ij chiwech iwonojel e chiwech chi jujunal: nim miwil b'a' iwib', xuwi ri' ri rajawaxik; are nim chiwila' wi iwib' iwonojel, jeri' jacha ri ikojonik xuya ri Dyos chiwech. ⁴Xane rumal jacha ub'anik ri qab'aqil, k'o jujun taq utz'aqatil, e ronojel utzaqatil k'o ri uchak, ⁵xoquje' ri uj, uj xa jun chi b'aqilal pa ri Kristo Jesus, e qonojel chi utz'aqatil ri b'aqilal, uj kitzaqatil chkijujunal ri enik'aj chik. ⁶Ri uj k'o jalajoj taq sipanik quk', jeri' jacha ri sipanik ya'tajinaq chqech, e we ri uj are k'o ri sipanik

rech uq'axexik utzij ri Dyos, chqab'ana' b'a' ri qachak jacha ri qakojonik k'olik; ⁷we ri uj are k'o ri sipanik rech ri patanijik, chujpatanijoq b'a'; we ri uj are k'o ri sipanik rech ri tijonik, chujtjonoq; ⁸we ri uj are k'o ri sipanik rech ri utz kujch'awik, chujch'awoq. Ri jun che kya'owik muchomaj tojib'al uk'axel; ri are' che ktaqanik utz b'a' chtaqanoq; ri jun che ktoq'ob'isan uwach ri meb'a' chub'ana' b'a' ruk' sib'alaj ki'kotemal.

⁹Ri ix mak'oji' keb' uloq'oq'eb'al ik'ux; chipaqchi'j ri itzel, chixima' iwib' ruk' chuq'ab' pa ri utzil. ¹⁰Chiloq'oq'ej chb'il taq iwib', chixima' iwib' pa ri achalaxik ib', e iwonojel, chi jujunal are utz rilik chib'ana chi na ri enik'aj chiwach ri ix. ¹¹Ruk' jun utzalaj achixinik pa ri uchuq'ab' ri uxlab'al, chipatanij b'a' ri Ajawxel. ¹²Ruk' nimalaj ki'kotemal pa ri eyeb'al; ruk' jun nimalaj chuq'ab' pa ri k'ax; ruk' ri ch'awem ruk' ri Dyos ronojel taq q'ij; ¹³qas utz rilik chib'ana' ri rajawaxik chkech ri etyoxlaj taq winaq; chib'ana' utzalaj kik'ulaxik ri enik'aj chik.

Ri utzil kuk' nimalaj konojel winaq

¹⁴Che'itewchi'j ri kixkoqataj, che'itewchij mib'ij itzel pakiwi' ri e'are'. ¹⁵Chixki'kot b'a' kuk' ri keki'kotik, chixoq' b'a' kuk' ri ke'oq'ik, ¹⁶Chixnoj b'a' chrech ri utzil nimalaj iwonojel, mixkanaj kan pa ri nimal, chinitz'arisaj iwib', nim miwil iwib' pa inojb'al. ¹⁷Mib'an ri itzel chech ri jun che xub'an ri itzel chiwech, chk'oji' b'a' pa ri iwanima' ri jastaq che utz chkiwach konojel ri winaq, ¹⁸chixk'ol b'a' pa ri nimalaj utzil kuk' chi nimalaj konojel, we kixkowinik, ¹⁹mib'an iq'atojtzij, ixloq'alaj taq wachalal, chiweye'j che kpe ri oyowal; rumal rech che tz'ib'atalik: in ri kinb'anow na ri' q'atb'altzij, ri in kintojow na ri tojb'alil, kch'aw ri Ajawxel. ²⁰K'atek'ut, we knumik ri ak'ulel chaya' b'a' ri uwa, we ri are' kchaqij uchi' chaya' b'a' ri ruk'ya'; aretaq chi' kab'an at weri', kakoj ri' ri q'aq' puwi' ri ujolom. ²¹Chab'ana' b'a' che ri itzel man katuch'ak taj ri at, k'atek'ut chach'aka' b'a' ri itzel ruk' ri utzil.

Chenimanoq konojel winaq chkech ri enim taq winaq

¹³¹Chenimanoq chkijujunal konojel winaq chkech ri enim taq winaq che k'o ri keqele'n. Rumal rech che man k'o ta jun kowinem che man petinaq ta chi ruk' ri Dyos; e are ri Dyos xyokowik. ²Ri jun che kch'o'jin ruk' ri kowinem, xoquje' kch'o'jin ruk' ri Dyos. K'atek'uri', ri jachintaq man keniman ta chkech ri e'are', k'o ri' ri q'atojtzij pakiwi'. ³Rumal rech, che man k'o ta xib'rikil ri' chkiwach ri eq'ataltzij aretaq chi' kb'an ri utzil, xane aretaq chi' kb'an ri itzel. Ri at ¿la kawaj man kaxib'ij ta awib' chuwach ri kowinem? Chab'ana' b'a' ri utzil, e ri at kaya'taj na ri' chawech utzalaj taq tzij kumal kech ri e'are'; ⁴rumal rech che rumal ri are', ri Dyos kuk'am ri ab'e. K'atek'ut, chaxib'ij b'a' awib' we ri at kab'an ri itzel, rumal rech che ri are' man xaq ta loq' k'o ri ch'ich' rech ch'oj puq'ab', xa jek'uri' ri Dyos kub'an ri q'atb'altzij e kuk'ajisaj uwach ri jun che kb'anow ri itzel. ⁵K'atek'ut, rajawaxik che jun winaq knimanik, man xuwi ta rumal ri xib'rikil chuwach ri q'atb'altzij, xane xoquje' rumal ri uchomanik pa ranima'. ⁶¿La man rumal ta k'uwa' weri' che ri ix kitoj ri alkaab'al? Rumal rech, che ek'o e'ajpataninel kech ri tinimit, che kechakun rumal ri Dyos pa we chak ri'. ⁷Chiya'a' b'a' chkech chkijujunal ri e'are' ri taqalik kya chkech: ri ajmolol alkaab'al, alkaab'al kya chrech; ri tojonik, kya chrech ri q'atb'altzij; ri nimanik, kya chrech ri nim ub'anik; ri uq'ijil kya chrech, ri nim q'ijil.

**Chaloq'oq'ej ri jun chik jacha
uloq'oq'exik awib' ri at kab'ano**

⁸Mik'oji' b'a' ik'as kuk' ri winaq, xuwi chib'ana' ik'as ruk' ri loq'oq'eb'al ik'u'x kuk'. Rumal rech che ri jun che kuloq'oq'ej ri jun chik xuk'aslemaj ri' ri Pixab'. ⁹Rumal rech, ri taqanik che kub'ij: Matmakun ruk' ixoq achi, matkamisanik, matelaq'anik, mawaj ri ujastaq jun winaq chik, e ronojel ri enik'aj chik taqanik xa jun kub'an pa we tzij ri': chaloq'oq'ej ri jun chik jacha uloq'oq'exik awib' ri at kab'ano. ¹⁰Ri loq'oq'eb'al k'u'x man kub'an ta ri itzel chech ri jun chik. Ri tz'aqat Pixab' are ri loq'oq'eb'al k'u'x.

Ri terne'l rech ri Kristo, are ralk'uwa'l ri saqil

¹¹Ri ix iweta'm jastaq ri q'ij ujk'aslik wi kamik ri'. Kamik ri' rajawaxik che ri uj kujk'astajik; kamik ri' ri kolotajem, naqaj k'o wi chi na chuwach ri jun q'ij aretaq chi' xqak'am ri kojoniq. ¹²Kk'is ri aq'ab', petinaq chi uloq ri q'ij. Chiya' b'a' kanoq ri uchak ri q'equ'mal e chqakojo' b'a' jun atz'yaq rech saqil. ¹³Jacha ixk'o pa q'ij, chk'oji' ri ik'aslemal pa ri utzil: misipojisaj ipam pa taq ri wa'im, mixq'ab'arik, mixmakun ruk' ixoq achi, mixch'ojinik on mixachixomanik. ¹⁴Chixatz'yaqinoq ruk' ri Ajawxel Jesus Kristo e mixb'ison ruk' ri ib'aqil chrech ub'anik taq ri urayinik.

Chik'ulaj b'a' ri tuqa'r winaq pa ri kojoniq

14¹Ri jun winaq che tuqa'r pa ri ukojonik utz uk'ulaxik chib'ana', mik'ule'laj taq ri uchomanik. ²Jun kuchomaj che kkowinik kutij ronojel k'i uwach ri katijowik, k'atek'uri' ri tuqa'r winaq xuwi kutij ri ichaj: ³ri jun che kwa'ik, maretzelaj uwach jun che man kwa taj, e ri jun che ri man kwa taj mub'an b'a' q'atojtzij puwi' ri jun che kwa'ik; ri Dyos utz uk'ulaxik ub'anom ri are'. ⁴At zjachin ri at arech kab'an q'atojtzij puwi' jun ajpataninel rech jun chik? We ktak'i'k on ktzaqik, xuwi ri rajaw k'o rech chrech; k'atek'uri', ktak'i' ri', rumal rech che ri Ajawxel kkowin ri' kuya ri uchoq'ab'. ⁵We k'o jun winaq, nim kel wi jun q'ij chuwach, chuwach taq ri nik'aj chik q'ij; jun chik winaq kuchomaj che junam ronojel taq ri q'ij: chaya' b'a' kan konojel ri winaq pa ri kichomanik. ⁶Ri are' che nim kril uwach ri q'ij, weri' chuwach ri Ajawxel kub'an wi; e ri are' che kwa'ik, weri' chuwach ri Ajawxel kub'an wi, rumal rech che kmaltyoxin chrech ri Dyos. K'atek'uri', ri jun che man kwa' taj, weri' chuwach ri Ajawxel kub'an wi e kmaltyoxin chrech ri Dyos. ⁷Rumal, che man k'o ta jun k'asal pa rech wi, man k'o ta jun kkam pa rech wi; ⁸we ri uj k'o ri qak'aslemal kujk'asleman chrech ri Kristo, e we ri uj kujkamik, kujkam pa ri Ajawxel. Xa jek'uri', kujk'asi'k on kujkamik, ri uj, uj k'o pa ri Ajawxel. ⁹Rumal rech che ri Kristo xkamik e xk'astaj uwach, arech ri are' kuxik Ajawxel chkech ri ekaminaqib' e chkech ri ek'aslik. ¹⁰K'atek'ut, at zjachin ri at, arech kab'an q'atojtzij puwi' ri awachalal? At zjachin ri at, che katz'i'laj uwach ri awachalal? Ri uj qonojel kujb'e na ri' chuwach ri uq'atb'altzij ri Dyos, ¹¹rumal rech che tz'ib'atalik: Rumal ri nuk'aslemal, kcha ri Ajawxel, ronojel aqanaj kumej na rib' chnuwach ri in, e ronojel aq'aj, kuya na nim uq'ij ri Dyos. ¹²Weri' kub'ij, che chqajujunal kujopana ri' chuwach ri Dyos.

¹³Maqab'an q'atojtzij paqawi' chqab'il taq qib': are ne utz ub'anik chqab'ana' ri q'atojtzij ri rajawaxik, arech man kqakoj ta jun jas uwach chuwach ri qachalal rech utzaqik. ¹⁴Ri in weta'm, qas weta'm pa ri Ajawxel Jesus, che man k'o ta jun itzel jas uwach; xuwi na k'o ri' chuwach ri jun che kuchomaj che itzel ri wa; k'atek'ut, we itzel chuwach ri are', itzel na k'u ri'. ¹⁵–Rumal rech, we xa rumal jun wa k'ax kmayowik ri awachalal ri at man k'o ta

loq'og'eb'al ak'u'x. Makamisaj rumal ri awa, ri jun che rumal ri utoq'ob' ri Ajawxel xkam puwi' ri are'.

¹⁶Mikoj b'a' ri utz ichomanik chuwach ri itzel tzij. ¹⁷Rumal rech che ri rajawib'al ri Dyos man k'o ta pa ri wa on pa ri uk'ya', xane are k'o pa ri suk'il, pa ri utzil e pa ri ki'kotemal ruk' ri Tyoxlaj Uxlab'axel. ¹⁸Ri jun che jeri' kupatanij ri Kristo, utz chuwach ri Dyos e chkiwach ri winaq. ¹⁹Are chqaterne'b'ej ri jastaq che kuya'o ri nimalaj utzil e ri utz taq chomanik che utz chkech konojel winaq. ²⁰Matukij ri uchak ri Dyos xa ruk' jun wa. Ronojel wa qas utz, k'atek'uri', itzel na k'u ri', aretaq chi' kwa' jun winaq we kub'an k'ax chrech jun winaq chik. ²¹Utz wa' weri', we kaya kan ri ti'j e ri amaja', e ronojel ri jas taq uwach ri kb'anowik che ktzaq ri awachalal rumal on ktuqa'rik rumal weri'.

²²Ri akojonik ri at, chak'olo' b'a' chuwach ri Dyos. Utz rech ri winaq ri man kub'an ta q'atojtzij puwi', aretaq chi' kuchomaj jas ri kub'an na. ²³K'atek'ut, ri jun che ruk' keb' uk'u'x kwa'ik, k'o uq'atojtzij puwi', rumal rech che ma kub'an ta weri' je' jas ri utz kojoniq e ronojel ri jas taq uwach che man petinaq ta uloq chi pa ri utz kojoniq, wa' weri' xas makaj wi.

¹⁵¹Ri uj, che ri uj ko taq winaq, rajawaxik kqak'ulaj ri kituqa'ril ri man eko taj, e maqatzukuj ri jastaq rech ri qarayib'al. ²Chi qajujunal ri uj, chqab'ana' ri utzil chuwach ri ajiltz'aqat, arech utz kuk'ama' uloq chrech ri jun chik. ³Rumal rech che ri Kristo, man are ta xutzukuj ri urayib'al ri are'; jacha ri tz'ib'atalik: Ri itzel taq tzij kech ri e'are' che kketzelaj awach, xtzaq chwij ri in. ⁴Xa jek'uri' ronojel ri xtz'ib'axik ojer tzij kanoq, xtz'ib'axik rech qatijoxik ri uj, arech ruk' ri chuq'ab' e ruk' ri kub'isib'al k'u'x kuya ri Tz'ib'atalik chqech, kk'o'ji' b'a' ri qeye'b'al.

⁵Are ta b'a' ri Dyos, rech ri chuq'ab'alil, e rech ri kub'isib'al k'u'x kb'anow b'a' chiwech ri ix che kk'o'ji' junam ri irayib'al chb'il taq iwib', jacha ri Kristo Jesus, ⁶arech ri ix, ruk' junam iwanima' e junam ruk' ichi' nim kiwil wi ri Dyos, ri Utatxel ri Qajawxel Jesus Kristo.

⁷Utz uk'ulaxik iwib' chib'ana', je' jas utz uk'ulaxik ri ix xub'an ri Kristo, arech kpetik ri uq'ijil ri Dyos. ⁸Rumal rech che ri in kinb'ij, ri Kristo xokik ajuuq' kech ri e'are' che q'atom uwi' kikowil, arech kuya uwach ruk' ri saqalaj utzij ri Dyos, arech kb'antajik ri tzij che b'im chkech ri e'ojer taq kimam ri e'ajjudi'o, ⁹arech, konojel ri amaq' che man e'ajjudi'o taj, nim kkil wi ri Dyos, rumal ri loq'og'eb'al uk'u'x ri are', je' jas kub'ij ri tzij Tz'ib'atalik: Rumal k'u wa' weri' nimalaj katinwil wi chkixo'l ri amaq' che man e'ajjudi'o taj; e ri in kinb'ixoj na ri' ri uq'ijil ri ab'i'; ¹⁰e kub'ij pa ri Tz'ib'atalik chik: ix Amaq' che man ixajjudi'o taj, sib'alaj chixki'kot b'a' kuk' ri e'uwinaq; ¹¹e xoquje' kub'ij chik: konojel amaq' che man ixajjudi'o taj, nim chiwila' wi ri Ajawxel, e konojel siwantinimit katkib'ixoj. ¹²Xoquje' ri Isa'i'as kub'ij: Katuxnik na ri' ri utux ri Jesse, ri are' che kwa'lajik arech ktaqan pakiwi' ri esiwanaq taq tinimit. Ri esiwanaq taq tinimit k'o ri keye'b'al ruk' ri are'.

¹³Ri Dyos rech ri eye'b'al kuya ta b'a' chiwech sib'alaj ki'kotemal e ri nimalaj utzil pa ri ikojonik, arech kk'o'ji' ta b'a' sib'alaj eweye'b'al rumal ri uchak ri Tyoxlaj Uxlab'axel.

Ri upatan ri Pab'lo

¹⁴Ri in, qas utz kinchomaj piwi', e'achalaxik; che ri ix ix nojinaq chrech utz taq chomanik, che ri ix utz taq ino'jib'al k'olik, e che ri ix, kixkowinik kisuk'umaj chb'il taq iwib'. ¹⁵K'atek'ut, ri in xintz'ib'aj chiwech nik'aj ko taq tzij, arech ri ix utz una'tisaxik kib'an weri', rumal ri usipanik ri Dyos che xya'taj chwech in ¹⁶arech ri in, in jun ajpataninel rech ri Kristo Jesus chkixo'l ri man e'ajjudi'o taj, in ajuuq' chrech ri utzalaj Tzij rech ri Dyos, arech ri man e'ajjudi'o taj ejun utzalaj tab'al toq'ob' e etyox pa ri Tyoxlaj Uxlab'axel.

¹⁷Xa jek'uri', ri in k'o wi ri kuya'o nim kinwil wi wib' pa ri Ajawxel Jesus, puwi' ri uchak ri Dyos. ¹⁸Rumal rech, che man ya'tal ta wa' chwech ri in arech kinb'ij jun jas uwach, che ri Kristo man wumal ta ri in xub'ano, arech kenimanik ri jetaq amaq' chik, xas ruk' ri kitzij e ruk' ri kichak, ¹⁹rumal ri uchak taq ri k'utb'al e taq ri mayb'al, e rumal ri uchak ri Ruxlab'axel ri Dyos: chi pa ri Jerusalem k'ate' pa ri Iliriko, xinb'ano arech che kb'antajik ri Utzalaj Tzij rech ri Kristo, ²⁰ri in k'o nimalaj nuq'ijil rumal che ri in xinb'an ri nuchak, xuwi pa taq ri tinimit jawi' man b'im ta ri ub'i ri Kristo arech ri in man kinwa'lajisan ta puwi' uchak jun chik, ²¹k'atek'uri', ri in xinb'an ri tz'ib'atalik: Ri jachintaq man b'im ta weri' chkech, kkil na ri' weri' e ri jachitaq che man kitom ta weri' kkich'ob' ub'e'al weri'.

**Ri in chi pa keb' oxib' junab' chi uloq
sib'alaj nurayim kinb'e pa ri itinimit**

²²Rumal k'uwa' weri', pa ronojel mul man ya'tal ta chwech arech ri in kinb'e pa ri itinimit. ²³K'atek'ut, kamik ri', rumal rech che man k'o ta chi jun nuchak pa taq we tinimit ri', e ri in chi pa k'i junab' uloq sib'alaj nurayim kinb'e pa ri itinimit, ²⁴aretaq chi' ri in kinb'e na pa ri España... Rumal rech che ri in kinweyej che kinwil na iwach aretaq chi' kinq'ax chila' e che ri ix kik'ut na k'uri' ri' chnuwach ri ub'e we amaq' ri', aretaq chi' xna'tajik wumal jun nimalaj ki'kotemal rumal rech che xinwil iwach. ²⁵K'atek'ut, kamik kinb'e pa ri Jerusalem arech ke'inpitanij ri etyoxlaj taq winaq: ²⁶rumal rech che pa ri Masedoni'a e pa ri Akaya xkaj xkiya kikuchuj chkech ri etyoxlaj taq winaq pa ri Jerusalem, ri e'are' che eme'b'a'ib'. ²⁷Jeri' xkaj, e rajawaxik che jeri' xkib'ano; we ri man e'ajjudi'o taj, kamik ri', k'o kuk' ri utzalaj taq kuxlab'al ri e'are' xoquje' rajawaxik che ri e'are' ke'kipatanij ri e'are' ruk' ri kimeb'il rech we uwachulew. ²⁸Aretaq chi' xinto'taj che we jastaq ri', e xya'taj kan ri kuchuj, ri in kinel ub'ik wa' kinb'e pa ri España, kinq'atan pa ri itinimit. ²⁹K'atek'uri', ri in weta'm che aretaq chi' kinok ri' pa ri itinimit, innojinaq ri' chrech taq ri utewchi'b'al ri Kristo.

³⁰K'atek'ut, ri in kinta' weri' chiwech, e'achalaxik; rumal ri Qajawxel Jesus ri uloq'oq'eb'al uk'ux ri Uxlab'axel, chikojo' b'a' ichuq'ab' pa ri ch'awem e chita ri utoq'ob' ri Dyos panuwi' ri in arech ri in kinanimajik chkiwach ri man k'o ta kikojonik pa ri Jude'a, arech, ri kchuj che kink'am ub'ik pa ri Jerusalem, qas utz b'a' kkilo ri etyoxlaj taq winaq, ³²e ruk' weri', ri in, kinb'e b'a' iwuk' ruk' ki'kotemal, e kuya b'a' ri Dyos chwech che ri in kinuxlanik iwuk'.

³³Ri Dyos rech ri nimalaj utzil kkoji' b'a' iwuk' nimalaj iwonojel! Amen.

Ri qanab' Feb'e, ri Priska, ri Akila

16¹Ri in, nimalaj kinchilib'ej chiwech, qas utz uk'ulaxik chib'ana' ri qanab' Feb'e di'akonisa chrech ri Komon Tyox rech ri Senkre'as: ²Chiya'a' b'a' chrech pa ri Ajawxel jun utzalaj upetib'al je' jas ri qas taqal chkech ri etyoxlaj taq winaq e chipatanij ri are' pa ronojel ri jastaq che kuta' chiwech; rumal rech che ri are' jun to'b'anel chqech uj, uj k'i ternel rech ri Kristo e xoquje' tob'anel chwech ri in.

³Chiya'a' jun rutzil kiwach ri Priska e ri Akila, ri e'are', e'ajchakunel wuk' ri in pa ri Kristo Jesus; ⁴arech xkito' uwach ri nuk'aslemal, ri e'are' xaq keb' ri' xk'oji' wi ri kik'aslemal e man xuwi ta ri in che k'o nuk'as kuk', xane xoquje' konojel ri etyoxlaj taq winaq che man e'ajjudi'o taj: ⁵xoquje' chiya'a' jun rutzil kiwach ri ekomon tyox che kkimulij kib' pa ri kachoch.

Chiya'a' jun rutzil uwach ri nuloq'alaj Epeneto, ri nab'e winaq pa ri Asi'a che xya' chech ri Kristo. ⁶Chiya'a' jun rutzil uwach ri Mari'y che sib'alaj xkosik rumal xutoq'ob'isaj iwach. ⁷Chiya'a' jun rutzil kiwach ri Androniko e ri Juni'a che ewachalal e ewachi'l pa che' ri e'are' enimalaj taq apostol chech ri Kristo aretaq chi' maja' kinok in. ⁸Chiya'a' jun rutzil uwach ri Ampli'ato, ri nuloq'alaj pa ri Ajawxel. ⁹Chiya'a' jun rutzil kiwach ri Urb'ano, ri are' kchakun quk' pa ri Kristo, e ri nuloq'alaj e'ustaki'o. ¹⁰Chiya'a' jun rutzil uwach ri Apeles, che xuq'alajisaj rib' che utz pa ri Kristo. Chiya'a' jun rutzil kiwach ri e'ajuparachoch ri Aristob'ulo. ¹¹Chiya'a' jun rutzil uwach ri Herodi'on, ri are' che wachalal; chiya'a' jun rutzil kiwach ri uwinaq ri rachoch ri Narsiso pa ri Ajawxel. ¹²Chiya'a' jun rutzil kiwach ri Trifena e ri Trifosa, che kekos pa ri Ajawxel, chiya'a' jun rutzil uwach ri nuloq'alaj Perside (ixoq) che sib'alaj xkos pa ri Ajawxel. ¹³Chiya'a' ri rutzil kiwach ri Rufo ri xsik'ix pa ri Ajawxel e ri unan che xoquje' nunan ri in. ¹⁴Chiya'a' jun rutzil kiwach ri Asinkrito e ri Flegonta, ri Hermes, ri Patrob'as, ri Hermas e ri e'achalaxik che ek'o kuk'. ¹⁵Chiya'a' rutzil kiwach ri Filologo e ri Juli'a, ri Nere'o e ri ranab' e xoquje' ri Olimpi'as (ixoq) e konojel ri etyoxlaj taq winaq ek'o kuk'. ¹⁶Chiya'a' jun rutzil iwach chb'il taq iwib' ruk' ri tyoxlaj tz'ub'anik. Konojel ri Ekomon Tyox rech ri Kristo kkiya' jun rutzil iwach.

Chik'olo' iwib' chkiwach ri itzel taq winaq che kkib'an ri ch'o'j e kekitukij ri winaq

¹⁷Ri in kinta' weri' chiwech, e'achalaxik, chik'olo' iwib' chkiwach chi we itzel taq winaq che kech'o'jinik e che kkib'an ri itzel puwi' ri tzij che xik'am ix; mixb'e kuk' ri e'are'. ¹⁸Rumal rech che we winaq ri' man are ta kkipatanij ri Qajawxel Kristo, xane are kkipatanij kech wi e'are', e kkib'ij je'lik taq tzij che utz chkiwach ri winaq che etuqa'r pa kanima'. ¹⁹Pa ronojel k'olib'al kya ub'ixik ri inimanik e ri in kinki'kotik iwumal ri ix; k'atek'ut, ri in kinwaj che ri ix kixno'jinik pa ri utzil e che mixno'jinik pa ri itzel. ²⁰Ri Dyos che rech ja'maril, kamik ri' kuqajb'ej ri Satanas chuxe' ri' iwaqan. Ri usipanik Qajawxel Jesus Kristo kk'o'ji' b'a' iwuk'.

Ri Timote'o kuya' apan jun rutzil iwach

²¹Ri Timote'o che kchakun wuk' ri in kuya' apanoq jun rutzil iwach e xoquje' ri Lusi'o, ri Jason e ri Sosipatro, che ewachalaxik. ²²Ri in kinya jun rutzil iwach pa ri Ajawxel, ri in, in Tersi'o, che xintz'ib'aj we tz'ib'anik ri'. ²³Ri Gayo kuya apan jun rutzil iwach, ri are' che k'o pa wachoch ri in e che k'o pa ri kachoch konojel ri Komon Tyox. Ri Erasto ri ajk'olol upwaq ri tinimit kuya apan jun rutzil iwach, xoquje' kuya apan jun rutzil iwach ri qachalal Ku'arto.

Ri Dyos, are are' xuwi nim retamb'al

²⁵Chrech ri Are', ri Are' che kkowinik kuya ri ichuq'ab' jeri' jacha kuta ri Utzalaj Tzij che kinya ub'ixik ri in, che are kinya ub'ixik ri Jesukristo, are uq'alajisaxik chiwach jun awatalik jastaq che b'atz'atalik pa ri matzalik, pa junalik chub'eq'ij chub'esaq, ²⁶k'atek'ut, kamik ri' xuq'alarisaj rib', rumal taq ri tz'ib'atalik che xkiya ub'ixik ri upetik rumal ri junalik utaqanik ri Dyos, xuq'alajisaj rib' chkiwach konojel ri jachintaq ri man e'ajjudi'o taj arech ri e'are' enimanel pa ri kojonik. ²⁷Chrech ri Dyos ri xuwi' nim reta'mb'al rumal ri Jesus Kristo, jchrech ri are' ri q'ijil chub'eq'ij chub'esaq! Amen.